

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет природоохоронний
Кафедра екологічного права і контролю

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: Проблеми збереження зелених насаджень урбанізованих екосистем (на прикладі м.Одеса)

Виконав студент 4 курсу групи ЕК-45
спеціальності 101 «Екологія»
Деменчук Дмитро Олександрович

Керівник старший викладач
Тимощук Марина Олександрівна

Консультант: к.геогр.н., доц.
Владимирова Олена Геннадіївна

Рецензент: к.х.н.,
Вовкодав Галина Миколаївна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Інститут, факультет природоохоронний
Кафедра екологічного права і контролю
Рівень вищої освіти бакалавр
(шифр і назва)
Спеціальність 101 «Екологія»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування

ЗАТВЕРДЖУЮ

в.о. зав. кафедри О.Г.Владимирова
к.геогр.н., доц.

“22” квітня 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА СТУДЕНТУ

ДЕМЕНЧУКУ ДМИТРУ ОЛЕКСАНДРОВИЧУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Проблеми збереження зелених насаджень урбанізованих екосистем (на прикладі м.Одеса)»
2. Керівник роботи Тимошук Марина Олександрівна, ст.викладач
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “18” грудня 2020р.№254-с

3. Строк подання студентом роботи 11 червня 2021р.
4. Вихідні дані до роботи літературні джерела, які стосуються теми роботи, нормативно-правові акти.
5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ

- 1 Класифікація зелених насаджень та їх значення для екосистем населених пунктів.
- 2 Відомості про сучасний стан зелених зон м. Одеса
- 3 Характеристика озеленення окремих районів м. Одеса
- 4 Шляхи покращення стану озеленення м. Одеса

Висновки

Перелік посилань

6. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)___

7. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Владимирова О.Г., к.геогр.н., доц.		
2	Владимирова О.Г., к.геогр.н., доц.		
3	Владимирова О.Г., к.геогр.н., доц.		

7. Дата видачі завдання 22.04.2021р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Написання 1-го і 2-го розділу бакалаврської роботи.	22.04.21 - 05.05.21	90	5 (відмінно)
2	Написання 3-го розділу бакалаврської роботи.	6.05.21- 11.05.21	90	5 (відмінно)
3	Рубіжна атестація	11.05.21- 15.05.21	90	5 (відмінно)
4	Написання 4-го розділу бакалаврської роботи.	16.05.21- 25.05.21	90	5 (відмінно)
5	Написання висновків бакалаврської роботи. Оформлення бакалаврської роботи	26.05.21- 30.05.21	90	5 (відмінно)
6	Перевірка бакалаврської роботи науковим керівником, надання відгуку	1.06.21 – 3.06.21		
7	Перевірка на антиплагіат	1.06.21 – 3.06.21		
8	Перевірка бакалаврської роботи зав. кафедрою	4.06.21 – 6.06.21		
9	Отримання рецензії	7.06.21		
10	Попередній захист бакалаврської роботи на кафедрі	8.06.21- 9.06.21		
11	Надання бакалаврської роботи до деканату	11.06.21		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	5 (відмінно)

Студент _____ Деменчук Д.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Тимощук М.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Проблеми збереження зелених насаджень урбанізованих екосистем (на прикладі м.Одеса).

Деменчук Дмитро Олександрович.

Однією з найважливіших складових урбанізованих екосистем є зелені масиви (міські парки, ліси, сади, луки). На теперішній час проблема утримання зелених насаджень – одна з найважливіших екологічних проблем міст. Зелені насадження можуть мати різноманітні функціональні призначення. Вони приймають участь у формуванні безпечного життєвого простору людини, сприятливого для її проживання.

Метою кваліфікаційної роботи є:

- збір та аналіз загальної інформації щодо видового складу зелених насаджень міста Одеси;
- визначення кількісних показників зелених насаджень по районах і мікрорайонах міста;
- визначення та аналіз співвідношення отриманих кількісних показників до встановлених законодавством України нормативів;
- надання рекомендацій щодо вдосконалення системи озеленення та утримання зелених насаджень міста Одеса.

Методика дослідження - обробка фактичних матеріалів та літературних джерел: загальні, загальнонаукові, спеціальні.

Робота складається з 4 розділів, посилання на 13 джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 66 сторінок.

Ключові слова: місцеві органи влади, утримання зелених насаджень, охорона навколишнього середовища.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ.....	7
ВСТУП	8
1 КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОСИСТЕМ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ.....	9
1.2 Вплив урбанізованого середовища на стан зелених насаджень	13
2 ВІДОМОСТІ ПРО СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕЛЕНИХ ЗОН м. ОДЕСА	15
2.1 Характеристика і чисельність дерев у окремих зелених масивах м.Одеса	21
3 ХАРАКТЕРИСТИКА ОЗЕЛЕНЕННЯ ОКРЕМИХ РАЙОНІВ м. ОДЕСА	45
4 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ОЗЕЛЕНЕННЯ м. ОДЕСА.....	55
ВИСНОВКИ.....	62
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	66

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ДБН – державні будівельні норми;

Мінбуд – Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України (на теперішній час Міністерство розвитку громад на території України);

КУпАП – кодекс України про адміністративні правопорушення;

СЗЗ – санітарно-захисна зона.

ВСТУП

Однією з найважливіших складових урбанізованих екосистем є зелені масиви (міські парки, ліси, сади, луки). На теперішній час проблема утримання зелених насаджень – одна з найважливіших екологічних проблем міст. Зелені насадження можуть мати різноманітні функціональні призначення. Вони приймають участь у формуванні безпечного життєвого простору людини, сприятливого для її проживання.

Територія Одеської міської агломерації постійно збільшується. До міста Одеса постійно приєднуються приміські поселення, розбудовуються нові житлові масиви тощо. Збільшується щільність населення. Водночас, різко зменшується площа територій як приміської зеленої зони, так й міського комплексу зелених насаджень. Тому для Одеси проблема збереження зелених насаджень стоїть дуже гостро і є актуальною.

Метою кваліфікаційної роботи є:

- збір та аналіз загальної інформації щодо видового складу зелених насаджень міста Одеси;
- визначення кількісних показників зелених насаджень по районах і мікрорайонах міста;
- визначення та аналіз співвідношення отриманих кількісних показників до встановлених законодавством України нормативів;
- надання рекомендацій щодо вдосконалення системи озеленення та утримання зелених насаджень міста Одеса.

Об'єкт дослідження – зелені насадження м.Одеса.

Предмет дослідження – проблема утримання зелених насаджень у м.Одеса.

1 КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОСИСТЕМ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

Основним законодавчим документом, який регламентує питання щодо утримання зелених насаджень у населених пунктах є Наказ Мінбуду України №105 від 10 квітня 2006 року «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» [1]. Цим наказом встановлено визначення що таке зелені насадження. «Зелені насадження – це деревна, чагарникова, квіткова та трав'яна рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту».

Згідно п. 2.1. Наказу Мінбуду України № 105 [1] встановлюється класифікація зелених насаджень виходячи з правового режиму об'єкту благоустрою, що підлягає озелененню, а саме:

- *Зелені насадження загального користування* – зелені насадження, які розташовані на території загальноміських і районних парків, спеціалізованих парків, парків культури та відпочинку; на територіях зоопарків та ботанічних садів, міських садів і садів житлових районів, міжквартальних або при групі житлових будинків; скверів, бульварів, насадження на схилах, набережних, лісопарків, лугопарків, гідропарків і інших, які мають вільний доступ для відпочинку [1];

- *Зелені насадження обмеженого користування* – насадження на територіях громадських і житлових будинків, шкіл, дитячих установ, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, профтехучилищ, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон, санаторіїв, культурно-освітніх і спортивно-оздоровчих установ та інші [1];

- *Зелені насадження спеціального призначення* - насадження транспортних магістралей і вулиць; на ділянках санітарно-захисних зон довкола промислових підприємств; виставок, кладовищ і крематоріїв, ліній електропередач високої напруги; лісомеліоративні, водоохоронні, вітрозахисні, протиерозійні,

насадження розсадників, квітникарських господарств, пришляхові насадження в межах населених пунктів.

Питання щодо захисту зелених насаджень в населених пунктах України регулюються такими законодавчими актами як: Закон України «Про рослинний світ»; Закон України «Про благоустрій населених пунктів»; Закон України «Про планування і забудову територій»; Постанова КМУ від 1 серпня 2006 р. № 1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах».

В м. Одеса питання щодо захисту зелених насаджень, крім вище зазначених законодавчих документів, регламентуються ще й Рішенням Одеської міської ради від 23 грудня 2011р. №1631-VI «Про затвердження Правил благоустрою території міста Одеси» [2].

Відповідно до ст.13 Закону України «Про планування і забудову територій» зелені насадження у населених пунктах розглядаються як *елемент архітектурно просторової композиції забудови*, а стаття 21 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» визначає зелені насадження у населених пунктах і як *елементи благоустрою*. Пунктом 1 статті 13 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» визначено, що кожен об'єкт благоустрою населеного пункту підлягає озелененню, для забезпечення сприятливого для життєдіяльності людей навколишнього природного середовища.

Зелені насадження в населених пунктах відіграють багатогранну і багатофункціональну роль. Кругообіг газів у природі, формування клімату, створення оптимальних умов для праці та відпочинку все це процеси в яких приймають участь зелені насадження. Зелені насадження поглинають вуглець і виділяють кисень, знижують температуру в спекотну погоду (за рахунок випаровування вологи), знижують рівень міського шуму, запиленість і загазованість повітря, захищають від вітрів. Зелені насадження виконують також пило-, газо- і шумозахисну роль. У міському ландшафті екосистемні функції можуть зберігатися лише за рахунок зелених зони, так як завдяки ним забезпечуються місця існування тварин і рослин. Зелені зони в містах є єдиним

міським простором де поверхня не вкрита асфальтом, і не є забудованою. Саме на таких територіях можливе попадання атмосферних опадів у ґрунти.

За рахунок зелених насаджень у містах створюються санітарно-захисні зони між житловою забудовою і промисловими об'єктами. Велике значення зелені насадження мають і при створенні санітарних зон водозабірних споруд. Вони сприяють підтримці чистоти ґрунту на території зони санітарної охорони.

Зелені насадження здатні значно зменшити вміст пилу та інших шкідливих домішок у атмосферному повітрі населених пунктів; покращити мікроклімат територій та приміщень, збагатити атмосферне повітря киснем. Зниження запиленості повітря зеленими насадженнями відбувається внаслідок уповільнення швидкості руху забрудненого потоку в зеленому масиві і випадання пилу на поверхню листя, хвої, гілок і стовбурів. Під деревами в результаті різниці температур виникають низхідні потоки повітря, що сприяють осіданню пилу. Пиліюку змиває дощ або струменя води під час поливу зелених насаджень. Здатність різних порід дерев і чагарників затримувати пил не однакова. Вона залежить від будови листа. Найкраще затримують пил шорсткі, покриті ворсинками листя (в'яз, бузок, клен гостролистий, липа та ін.) Запиленість повітря серед зелених насаджень в 2-3 рази менше, ніж на відкритих територіях. Зелені насадження є стійкими до різних газів. Це визначає їх газозахисну роль. Таки види дерев як ялина колюча, акація біла, клен, тополя канадська є найбільш стійкими до газів. Менш стійкими до газів є – береза, ялина звичайна, сосна, ясен звичайний. Найбільше очищення атмосферного повітря від забруднюючих речовин за рахунок зелених насаджень спостерігається у період їх вегетації. Наприклад, за результатами вимірювання вмісту оксиду вуглецю у атмосферному повітрі міста у зимовий період та ранньою весною (до появи листя на деревах) встановлено, що концентрація вуглецю оксиду за зеленою смугою шириною 60 м становила $7,5 \text{ мг/м}^3$. А після появи листя концентрація вмісту оксиду вуглецю складала $4,5 \text{ мг/м}^3$. Тобто спостерігається зменшення концентрації

оксиду вуглецю у атмосферному повітрі у 1,5 рази. Значну роль у зменшенні концентрацій забруднюючих речовин у атмосфері міста має також щільність посадки зелених насаджень. Якщо зелені насадження, що знаходяться біля джерел викиду мають значну густину, то може спостерігатися підвищення концентрації забруднюючих речовин у атмосферному повітрі, за рахунок створення застою повітря. Такий ефект має обов'язково враховуватися при проведенні озеленення території санітарно-захисних зон (СЗЗ) підприємств.

На території СЗЗ необхідно створювати посадки зелених насаджень які добре продуваються. Ефект очищення атмосферного повітря від забруднення також залежить від виду та концентрації пилу і газів в повітрі. Як відомо, зелені насадження здатні очищати атмосферне повітря від діоксиду вуглецю (CO_2) в процесі фотосинтезу. Зелені насадження в процесі фотосинтезу поглинають з повітря діоксид вуглецю і виділяють кисень. У середньому 1 га насаджень поглинає за 1 рік 8кг діоксиду вуглецю, тобто стільки, скільки видихають за цей же самий час 200 чоловік. Різні породи деревно-чагарникових рослин мають різну інтенсивність фотосинтезу. Так, протягом вегетаційного періоду дерево тополі берлінського асимілює в 6,9 разів більше вуглекислого газу, ніж ялина звичайна. Такі властивості різних порід дерев враховуються при висадці тих чи інших порід з метою оздоровлення повітря міст. Зелені насадження впливають на формування мікроклімату в місті за рахунок того, що змінюють швидкість і напрям вітру, підвищують вологість і зменшують рівень сонячної радіації. Встановлено, що зелені насадження разом із різними варіантами забудови забезпечують захист житлового масиву від несприятливих вітрів. Щоб забезпечити провітрювання на території житлової забудови краще висаджувати дерева з високим штаббом. Зелені насадження також мають сприятливий вплив на радіаційно-тепловий режим міста, вони здатні затримувати значну частину сонячної енергії. Висадка дерев, вертикальне озеленення стін будівель, створення газонів все це може знизити температуру повітря у місті на 2-6°C. Особливо ефективно цей ефект створюють широколистяні дерева. За рахунок випаровування з листя дерев та з

газонів води у атмосфері міста збільшується вологість. За рік 1га лісу випаровує в атмосферу від 1,0 до 3,5 млн кг вологи, що складає від 20 до 70 % атмосферних опадів. Також слід зазначити важливість зелених насаджень у захисті міст від сильного вітру і снігових заметів. Смуга зелених насаджень за вширшки 10 метрів здатна зменшити швидкість вітру на 50 відсотків навіть взимку. Зміна температури і вологості повітря на озеленених ділянках сприяє появі повітряних місцевих потоків: у спеку нагріте повітря піднімається вгору, а на його місце надходить прохолодне повітря з зелених масивів. Мікроклімат зелених насаджень більш сприятливий, якщо озеленені ділянки з'єднуються з водоймами.

Отже, зазначимо, що функції зелених насаджень, в залежності від розташування на території міста, є дуже різноманітними. Парки, сади, зелені смуги чи окремі дерева несуть різне функціональне навантаження. Для того щоб зелені насадження ефективно виконували всі функції їх треба підтримувати у належному стані. Підтримка зелених насаджень у належному стані може здійснюватися тільки при необхідному контролі за дотриманням гігієнічних вимог і норм озеленення території міста.

Зелені насадження населених пунктів є об'єктом рослинного світу і їх охорона та збереження здійснюється згідно із вимогами Закону України «Про рослинний світ». Цей закон визначає такі основні функції зелених насаджень як: господарча; природоохоронна; рекреаційна; оздоровча; культурно-освітня; виховна; соціальна та науково-дослідна. Виконання тих чи інших функцій зеленими насадженнями здійснюється в залежить від того яке цільове призначення має земельна ділянка, на якій вони розташовані.

1.2 Вплив урбанізованого середовища на стан зелених насаджень

Урбанізоване середовище створює на зелені насадження значний антропогенний вплив. В умовах конкретного ландшафту антропогенний вплив має складний механізм і багато варіантів.

Зелені насадження в залежності від впливу абіотичних та біотичних чинників урбанізованого середовища можуть мати різну реакцію. Ця реакція залежить від рівня забруднення атмосферного повітря, від якісного складу шкідливих домішок, що потрапляють в атмосферу міста, від стану і забруднення ґрунтів, від стану зелених насаджень тощо.

Тому, коли приймається рішення щодо видового складу дерев, при проведенні озеленення населених пунктів, необхідно враховувати їх здатність протистояти негативному техногенному впливу, особливо високому рівню забруднення атмосферного повітря міста.

Стійкими до забруднення атмосферного повітря є породи дерев, які пристосовані до екологічних умов даного району.

Наприклад, для степових районів слід використовувати для озеленення територій міст сухо- і жаростійкі породи дерев, чутливість до хімічного забруднення повітря яких є пониженою.

Врахування ступеню відповідності екологічних вимог рослин до умов їх місцезростання при доборі порід дерев для озеленення класифікується як екологічний принцип добору рослин.

Забруднення атмосферного повітря особливо небезпечно впливає на деревні та чагарникові породи рослин у період ранньої весни, коли на деревах ще немає листя і підвищена вологість повітря. Якщо вологість повітря 75% і вище то чутливість рослин до забруднення є найвищою. Якщо вологість повітря менше 75% але не менше 60% , то чутливість рослин до забруднення вважається середньою. Найменш чутливими до забруднення рослини стають при вологості повітря 50%.

Отже, забрудненість повітря негативно впливає менш на ті породи дерев у яких листя з'являються пізніше, в період зниження вологості повітря.

При проведенні інвентаризації зелених насаджень треба використовувати геосистемний підхід.

2 ВІДОМОСТІ ПРО СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕЛЕНИХ ЗОН м. ОДЕСА

У населених пунктах, особливо у великих містах, зелені насадження займають важливе місце у вирішенні проблем охорони і поліпшення стану навколишнього середовища. Крім того вони виконують комплекс оздоровчих, рекреаційних, захисних функцій, виступають стабілізатором екологічної рівноваги. Система зелених насаджень один з найважливіших факторів у створенні кращих екологічних, мікрокліматичних, санітарно-гігієнічних життєвих умов для населення, у формуванні культурного ландшафту міста.

Площа зелених насаджень в усіх містах України складає 4,6 тис.км², що становить 38,4% міських територій. Для загального використання вони доступні на площі 1,6 тис. км² (13,4 % міських територій). В Україні на одного міського мешканця припадає 16,3 м² зелених насаджень [4].

В Одесі ця цифра складає 7,4 м² на одну людину, що становить 51,4% від нормативної потреби нашого міста (14,4 м²/чол.) [3].

В Одесі налічується 687 видів дерев і чагарників, з них 98 хвойних і 589 листяних, 34 мають харчову цінність, а 4 - отруйні (вовчі ягоди, токсикодендрон, рицина і бобовник анагіролистний [3].

Розподіл видів по парках нерівномірний. В усіх з них трапляються лише 12 видів: *Acer platanoides*; *Aesculus hippocastanum*; *Ailanthus altissima*; *Celtis occidentalis*; *Gleditsia triacanthos*; *Morus alba*; *Pinus pallasiana*; *Platycladus orientalis*; *Prunus divaricata*; *Robinia pseudoacacia*; *Styphnolobium japonicum*; *Syringa vulgaris*. Переважно це види, які добре натуралізувалися і існують без допомоги людини. Майже в усіх парках (8-9) знайдено 16 видів, дуже часто (у 6-7 парках) трапляються 27 видів, у п'яти парках – 23 види, вчотирьох – 11 видів, у трьох – 23 види, у двох – 33 види, тільки в одному відмічене 86 видів. Для останніх перспективи тривалого існування є проблематичними, тому що вони зростають лише на одній заповідній території [3].

Найбільша видова різноманітність дендрофлори зафіксована парку „Студентський” (129 видів), найменша – у парку ім. Котовського (41). Незначна

кількість видів в останньому, очевидно, пояснюється специфічними едафічними умовами та практично повною відсутністю догляду за рослинами. Число видів у відомчих парках варіює від 65 (парк санаторію «Аркадія») до 129 („Студентський”), при середньому видовому багатстві 72, в парках загального користування воно змінюється від 41 (парк ім. Котовського) до 110 (дендропарк Перемоги), при середньому – 90 видів. Таким чином, дендрофлора парків обмеженого користування у середньому майже на 20 видів багатша, ніж у парках загального користування.

В окремих парках кількість видів голонасінних рослин змінюється від 3 (парк ім. Котовського) до 22 видів («Студентський»), покритонасінних дерев – від 26 (парк ім. Котовського) до 55 (парк ім. Шевченка), кущів – від 9 (парк санаторію «Аркадія») до 54 («Студентський»), ліан – від 1 (парки ім. Котовського та Ленінського комсомолу) до 5 („Міський сад” та «Юннатський») [3].

Окремо необхідно відзначити види, які охороняються в межах природних ареалів. До Червоної книги України занесені *Taxus baccata* (знайдений у 6 парках) та *Staphylea pinnata* L. (зростає у 1 парку). До Червоного списку Міжнародної Спілки охорони природи і природних ресурсів включено 9 видів. З них в усіх парках трапляється *Platyclus orientalis*, у 5 парках – *Cotoneaster lucidus*, у 4 – *Ginkgo biloba*, в 1 парку („Студентському”) – *Abies cephalonica*, *Calycanthus occidentalis*, *Eucommia ulmoides*, *Kolkwitzia amabilis*, *Metasequoia gliptostroboides*, *Sequojadendrongiganteum* [3].

У табл. 2.1 наведені наявні в Одесі ботанічні пам’ятки природи та у табл.2.2 пам’ятки садово-паркового мистецтва за даними Одеської міської ради [3].

Таблиця 2.1 - Ботанічні пам'ятки природи у м. Одеса [3]

№ п/п	Назва пам'ятки природи	Площа, га	Місце розташування	Нормативний документ, рішення
1	2	3	4	5
1.	Віковий дуб	0,15	провул. Матросова, 1/3	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
2.	Пушкінський платан	0,01	Приморський бульвар, 1	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
3.	Суворівський платан	1,0	вул. Героїв Сталінграду, 92А	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р
4.	Акація біла	0,015	сквер ім. Старостіна	ОВК №682 від 03.12.83р.; №493 від 02.10.84р.
5.	Акація біла	0,02	ріг вул. Старопорт-франківської і Розкидайлівської	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р.
6.	Гінкго більоба	0,02	вул. Пастера, 13	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
7.	Гінкго більоба	0,02	Французький бульвар, 54	ОВК №682 від 03.12.1983р.; № 493 від 02.10.84 р.
8.	Гінкго більоба	0,02	сквер ім. Мечникова	ОВК №764 від 29.12.1979р.; № 493 від 02.10.84 р.
9.	Дуб білий	0,02	пров. Обсерваторний, 6	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р.
10.	Дуб звичайний (черешчатий)	0,02	Фонтанська дорога, 25	ОВК №764 від 29.12.1979р.; № 493 від 02.10.84 р.
11.	Дуб звичайний	0,04	пров. Обсерваторний, 6	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р
12.	Дуб звичайний (Здерева)	0,02	вул. Ясна, 4, вул. Отрадна, 13 Фонтанська дорога, 30/32	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р.
13.	Кедр річковий	0,02	Французький бульвар, 85	ОВК №682 від 03.12.83р.; №493 від 02.10.84р.

Продовження табл.2.1

1	2	3	4	5
14.	Каштан кінський	0,015	вул. Гаванна,4	ОВК №682 від 03.12.83р.; №493 від 02.10.84р.
15.	Каштан кінський	0,01	вул. Новосільського, 70	ОВК №764 від 29.12.1979р.; № 493 від 02.10.84 р.
16.	Липа американська	0,02	вул. Отрадна, 3	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р.
17.	Платан західний	0,02	сквер ім. Старостіна	ОВК №682 від 03.12.83р.; №493 від 02.10.84р.
18.	Платан західний (два дерева)	0,01	сквер Пале-Рояль	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
19.	Платан західний	0,01	Сабанєєв міст, 4	ОВК №234 від 18.05.1972 р.
20.	Платан західний	0,01	сквер Оперного театру	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
21.	Софора японська плакуча	0,01	сквер Оперного театру	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
22.	Тис ягідний	0,02	пров. Обсерваторний, 3	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р
23.	Тополя канадська	0,015	вул. Дюківська, 12	ОВК №682 від 03.12.83р.; №493 від 02.10.84р.
24.	Тополя канадська	0,02	вул. Торгова,17	ОВК №682 від 03.12.83р.; №493 від 02.10.84р.
25.	Тополя чорна	0,02	провул. Шампанський	Облради народних депутатів №496-XXI від 01.10.93 р
26.	Дуб Лемме	0,011	вул. Чорноморська, 4	Облради №1942-V від 24.02.10 р
27.	Липа Лемме	0,014	вул. Чорноморська, 6	Облради №1942-V від 24.02.10 р

Таблиця 2.2 - Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва [3]

№ п/п	Назва	Площа, га	Місце розташування	Нормативний документ, рішення
1.	Парк ім. Т.Г.Шевченко	44,3597	вул. Маразліївська,1	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.; Облради №860-V від 29.05.2009 р.
2.	Дюківський сад	26,6653	вул. Розкидайлівська, 56	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; Облради №860-V від 29.05.2009 р.
3.	Парк Савицький (ім. Ленінського комсомолу)	24,3	вул. Мельницька, 32б	ОВК №234 від 18.05.1972 р., № 638-VII от 27.04.2016
4.	Міський сад	1,86	вул. Дерibasовська, 22	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
5.	Парк ім. Котовського	25,77	Миколаївська дорога	ООР №1370 -V від 29.05.2015 р.
6.	Дендропарк «Перемоги»	48,92	пр-т. Шевченка, 14	ООР №1370 -V від 29.05.2015 р.);
7.	Дендропарк «Студентський»	4,25	вул. Левітана,46-а	лист УАМ Одеської міської ради від 25.07.2013р. №01-11/2512
8.	Парк санаторію ім.Чкалова	18,0	Французький бульвар, 85	ОВК №234 від 18.05.1972 р.
9.	Парк інституту ім. В.П.Філатова	6,0945	Французький бульвар, 49/51	Облради №667-V від 14.11.08 р.
10.	Парк санаторію «Аркадія»	10,7	Французький бульвар, 40	ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р.
11.	Парк санаторію ім. М.Горького	8,28	вул. Фонтанська дорога, 165	Облради №798-V від 20.03.2009 р.
12.	Парк «Юнацький»	1,2	вул. Тіниста, 2	Облради №18/P-97 від 02.06.97р.

Розмаїття даних парків включає біля 200 видів деревно-чагарникових рослин. Це становить 35% загального дендрологічного багатства Одеської області. Вони відносяться до 117 родів, 55 родин, 37 порядків, 5 класів, 2 відділів. Серед них нараховується 33 види голонасінних та 198 –

покритонасінних рослин. У систематичному відношенні значно переважають представники родини Rosaceae (55 видів, 23,8% всього складу), Pinaceae (17 видів, 7,4%), Oleaceae (16 видів, 6,9%), Caprifoliaceae, Ulmaceae (по 11 видів, 4,7%), Cupressaceae (10 видів, 4,3%), Fabaceae (9 видів, 3,9%). Родини Aceraceae та Salicaceae містять по 7 видів, Fagaceae – 5. П'ять родин містять по 4 види, чотири родини – по 3, вісім – по 2, 25 родин – по одному виду [3].

Найбагатшими родами є Cotoneaster (11 видів), Acer (7), Fraxinus (7), Abies (6), Rosa (6), Ulmus (6), Spiraea (6), Juniperus (5), Quercus (5), Populus (5 видів). Вісім родів містять по 4 види, десять родів – по 3, 19 – по два, та 68 родів – по одному виду [3].

Дендрологічна різноманітність заповідних парків Одеси представлено 123 видами дерев, 97 – кущів, 9 – ліан та 2 – напівкущів [3].

Географічне походження видів обмежене Європою, Азією, Північною Америкою та Північною Африкою. 82 види (35,3%) завезені з Азії (переважно з Китаю та Японії), 43 (18,5%) – з Північної Америки, 33 види (14,2%) мають природні ареали одночасно в Європі та Азії, 34 (14,7%) розповсюджені лише у Європі. 15 рослин (6,5%) є гібридами або їх походження не встановлено через давність культури [3].

Одеська область охоплює південний захід лісостепової та степової зони України. У природних фітоценозах на цій території трапляються лише 38 видів (16,5%) з наведеного списку, у байрачних лісах степової зони – 22 види (9,6%). Таким чином, у складі дендрофлори парків інтродукованих видів набагато більше, ніж аборигенних. Їх співвідношення становить відповідно 16 та 84%, аборигенних та інтродукованих в степову зону – 10 та 90% [5].

2.1 Характеристика і чисельність дерев у окремих зелених масивах м. Одеса

У текстових матеріалах до Генерального плану Одеси 2015р. "Том Сучасний стан. Проблеми та пріоритети розвитку міста» наводяться дані про кількість зелених насаджень загального користування. Згідно з цими даними, зелені насадження загального користування в Одесі займають площу в 742га, що становить лише 4,6% від території міста [3].

За даними Генерального плану в м. Одеса на одну людину фактично припадає менше 7,4 квадратних метрів зелених насаджень, що становить 51,4% від нормативної потреби. Норматив для міста встановлено розрахунковий – 14,4 м²/чол., при нормі зелених насаджень загального користування в 12 м² на одного міського жителя згідно ДБН 360-92 **[13] , тобто, збільшений на 20%. А в деяких районах міста, наприклад у Київському, кількість зелених насаджень на одного жителя становить лише 21,1% від нормативу. Всесвітня організація охорони здоров'я як необхідну норму для забезпечення здоров'я населення відзначає ще більш високу цифру – 50 м² на одного міського жителя. Тобто, виходячи із нормативної потреби, в місті необхідна організація 1505 га зелених насаджень загального користування.

Згідно ДБН 360-92** [13] у структурі озелених територій загального користування великі парки, парки площею понад 100 га і лісопарки площею 500 га і більше повинні становити не менше 10%.

Час доступності міських парків при пересуванні на транспорті повинен становити не більше 20 хв., а парків планувальних районів – не більше 15 хв. В Одесі немає жодного великого парку та лісопарку. Є два середніх – «Перемоги» (47,7 га) та «ім Т.Г. Шевченко» (41,5 га), а також лісопарки «Аеропортівський» (72,9 га) і «411-та батарея» (58,3 га). Решта парків – малі. В селітебних зонах «Котовського» і «Таїрова» парків немає зовсім, як і на величезних масивах приватного сектора в Київському та Малиновському районах. При цьому деякі з них віддалені від житлових масивів і не виконують

соціальних функцій. Це стосується в першу чергу лісопарків «Аеропортівський» і «Шкодова гора» загальною площею 99 га. У чинному Генплані значиться наявними 167 зелених зон загального доступу. З них 113 являють собою зелені смуги уздовж доріг і проспектів, бульвари і мало функціональні сквери площею до 2 га.

Також слід зазначити, що кількість зон з зеленими насадженнями чутно різниться у їх розташуванні за адміністративно-територіальним устроєм м.Одеса. Далі наведемо характеристику зелених зон м. Одеса за адміністративними районами їх розміщення за даними Одеської міської ради.

Київський район

1. Парк Меморіалу «411-й батареї». Парк розташований за адресою: вул. Дача Ковалевського, заснований в 1956 році, загальна площа становить 58,27 га.

Основною визначною пам'яткою парку є пам'ятник героїчної оборони міста Одеси під час Великої Вітчизняної війни - Меморіал «411-та батарея».

На території парку-меморіалу росте 19867 дерев, 1206 чагарників і 11 живоплотів, що відносяться до 76 видів з 25 сімейств рослин. Фактично - це дубовий (12609 од.) і горіховий (з деякою домішкою лоха вузьколистого) гаї, в яких досить мало чагарників, а в дубовому ще й слабо розвинений трав'яний покрив, відсутні доріжки з твердим покриттям.

2. Сквер ім. 69-го авіаполку. Сквер розташований на 5 ст. Великого Фонтану і займає площу 0,64 га.

На території скверу росте 68 дерев, 5 квітників (інші об'єкти відсутні), що відносяться до 11 видів з 8 сімейств рослин. Два дерева робинії псевдоакації мають вік 80-100 років. Червонокнижні види відсутні.

3. Сквер «Академіка Глушка». Площа скверу - 2,47 га. Сквер на плані має прямокутну конфігурацію і розташований вздовж проспекту Академіка Глушка.

На території скверу росте 206 дерев і 20 чагарників, що відносяться до 28 видів з 18 сімейств рослин. На території скверу є один червонокнижний вид рослин – туя східна.

4. Скверу ім. «Академіка Корольова». Сквер розташований за адресою вул. Академіка Корольова, 27-33. Площа скверу - 0,25 га.

На території скверу росте 112 дерев і 5 чагарників, які відносяться до 14 видів з 10 сімейств рослин.

5. Сквер біля кінотеатру «Промінь». Сквер розташований на перетині вулиць Левітана та Академіка Корольова. Площа скверу - 2,19 га.

На території скверу росте 377 дерев, 27 кущів, 3 живоплоту і 2 квітника, які відносяться до 24 видів з 13 сімейств рослин. На території скверу ростуть червонокнижні види рослин: туя східна і платан східний. Дерев останнього виду у сквері 4 екземплярів. Вік їх від 25 до 80 років.

6. Сквер на Адміральському проспекті (колишній кінотеатр «Вимпел») Територія скверу з півночі обмежена Адміральським проспектом, з півдня - вул. Героїв Прикордонників, із заходу - вул. Краснова, зі сходу - вул. Геранієвою.

На території скверу росте 280 дерев (інші об'єкти відсутні), що відносяться до 19 видів з 10 сімейств рослин. На території скверу росте червонокнижний вид рослин - платан східний.

Переважна більшість рослин мають зрілий вік (30-50 років). Є також кілька столітніх дерев робінії псевдоакації, софори японської, в'яза дрібнолиственного і один примірник гледичії трьохколючкової, а також ясена звичайного, тополі білої, горіха волоського і платана західного.

7. Сквер «Золотий берег» розташований в прибережній зоні пляжу «Золотий берег» на 16-й ст. Великого Фонтану загальною площею 0,099 га.

На території скверу росте 37 дерев і 2 чагарника, що відносяться до 7 видів з 4 сімейств рослин. Практично всі дерева цього виду мають значний вік (50-80 років).

Червонокнижні види відсутні.

8. Сквер на 6-й ст. В. Фонтану. Площа скверу – 2,72 га.

На території скверу росте 173 дерева і 4 живоплоту, що відносяться до 10 видів з 8 сімейств рослин. Серед зазначених видів рослин є деяка кількість старовікових (вік не менше 100 років): платан гібрид лондонський (8 екз.) і

клен гостролистий (1екз.).

9. Сквер на 7-й ст. В. Фонтану. Сквер розташований на перетині вулиць Фонтанська дорога та вул. Чубаєвська. Площа скверу - 1,1 га.

На території скверу було росте 177 дерев, 24 куща і 11 живоплотів, які відносяться до 19 видів з 12 сімейств рослин. По одному примірнику клена гостролистого, робінії псевдоакації і софори японської мають солідний вік (понад 100 років).

10. Сквер на 9-й ст. В. Фонтану у плані має трикутну конфігурацію, розташований на перетині Будинку відпочинку «Червоні зорі» та вул. Фонтанська дорога. Площа скверу - 1,66 га.

На території скверу росте 131 дерево, 44 чагарнику і 2 квітника, які відносяться до 16 видам з 12 сімейств рослин. На території скверу мається червонокнижний вид рослин - туя східна. Таких дерев на даній території росте 9 екземплярів. Вік їх варіює від 10 до 20 років. У сквері росте два дерева робінії псевдоакації, вік яких понад 100 років.

11. Сквер на 16-й ст. В. Фонтану (Дубовий гай). Сквер розташований по вул. Макаренко, 20. Загальна площа скверу - 1,7 га.

На території скверу росте 323 дерева і 1 чагарник, які відносяться до 9 видів з 6 сімейств рослин. Основу і головну цінність зелених насаджень становлять дерева дуба звичайного (сімейство «Букові»), серед яких є досить великі екземпляри висотою 18-20 метрів. Є також два дерева цього виду, вік яких становить 100 років.

Червонокнижні види рослин на даній території відсутні.

12. Сквер на площі Дерев'янка. Сквер створений в 50-х роках минулого століття і займає простір, за формою нагадує овал, між проїжджою частиною автодороги і вулицями Академіка Філатова, Рекордної, Радісної, Святослава Рихтера та бульвару Іцхака Рабіна. Площа скверу складає 2,24 га.

На території скверу росте 161 дерево, 7 чагарників і 10 квітників, що відносяться до 17 видів з 13 сімейств рослин. Червонокнижні види рослин відсутні.

13. Скверу по вул. ак.Вільямса. Загальна площа скверу 4,2 га. Сквер має складну багатокутну форму і знаходиться за адресою вул. Ільфа і Петрова, 27-35.

На території скверу росте 275 дерев і 106 чагарників, які відносяться до 27 видів з 14 сімейств рослин. Мається червонокнижний вид з сімейства «Кипарисових» - туя східна.

Малиновський район

1. Сквер Адміральського проспекту. На території скверу (2,07 га) росте 51 дерево, що відносяться до 3 видів з одного сімейства рослин. Головною особливістю скверу є наявність дерев, що належать тільки до одного роду - платан. Всі 3 види платана (східний, західний і гібрид лондонський) є цінними високо декоративними породами дерев, крім того, платан східний - червонокнижний вид.

2. Бульвар Іцхака Рабина. Бульвар створений в 50-х роках минулого століття і займає простір між проїжджою частиною автодороги і трамвайними коліями, яке зайняте зеленими насадженнями. Загальна протяжність бульвару становить 2,4 км. Він сполучає між собою вулицю Інглезі і Майдан Дерев'янка. Бульвар є місцем для прогулянок і відпочинку на свіжому повітрі жителів району, виконує естетичну функцію, а також функцію захисту від аерозабруднень і шуму.

На території бульвару росте 861 дерев, 469 чагарників, 8 квітників і 2 живоплота, що відносяться до 39 видів з 19 сімейств рослин на площі 3,34га.

3. Парк Артилерійський. Парк обмежений з півночі вул. Артилерійська, із заходу вул. Чорноморська дорога, з півдня суспільно-адміністративної забудовою, зі сходу - вул. Краснова. Площа парку становить 15 га.

На території парку росте 3 343 дерева, 861 чагарник і 2 квітника, що відносяться до 45 видів і різновидів з 21 сімейства рослин.

4. Парк Савицького (колишній парк ім. Ленінського комсомолу) розташований за адресою вул. Мельницька, 32б, на цій ділянці організований парк, відкритий в 1950 році на місці колишніх фруктових садів Савицького. Це

сучасний парк, має статус державного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва, заповіданий в 1972 році. Площа території парку становить 24,3 га [6].

Територія парку обмежена з півдня - вул. Мельницькою, із заходу - вул. В. Стуса, зі сходу - заводом «Кінап», з півночі - вул. Дальницькою.

На території парку виділено і обстежено 3 686 дерев і 1039 чагарників, що відносяться до 67 видів з 23 сімейств рослин.

5. Сквер «Олексіївський» розташований в Малиновському районі м Одеси.

Загальна площа скверу 1,2 га. Сквер у плані являє собою прямокутник, обмежений з двох сторін вул. Олексіївська площа, і також вул. Олексіївською та вул. Генерала Цвєтаєва.

На території скверу росте 173 дерев і 430 чагарників, що відносяться до 27 видів з 16 сімейств рослин. На даній території росте кілька дерев, що мають поважний вік (80 -100 років), до яких відносяться робінія псевдоакація, софора японська. Червонокнижні види рослин відсутні.

6. Сквер Михайлівський. Сквер розташований по вул. Михайлівська ріг вул. Бабеля. Площа скверу - 3,75 га.

На території скверу росте 637 дерев і 287 чагарників, що відносяться до 29 видів з 15 сімейств рослин.

На даній території росте кілька дерев, що мають поважний вік (80-100 років), до яких відносяться робінія псевдоакації, софора японська і в'яз дрібнолістний.

7. Сквер «Серединний». Площа скверу в плані являє собою трикутник, площею 0,96 га. Сквер обмежений вул. Разумовська, М'ясоєдовська, Комітетська.

На території скверу росте 197 дерев, 79 кущів і 2 квітника, що відносяться до 20 видів з 11 сімейств рослин. У сквері відсутні червонокнижні види рослин.

8. Сквер «Ульяновський». Сквер розташований в районі малоповерхової житлової забудови. Територія парку з півночі обмежена вул. 7-а Степова, з

півдня - вул. Качалова, із заходу - вул. Полтавська, зі сходу - вул. Профспілкова і територією школи-інтернату.

На території скверу росте 552 дерева (інші об'єкти відсутні), що відносяться до 14 видів з 9 сімейств рослин.

9. Парк ім. О.М.Горького. Парк створений в 1950-1960 рр. Загальна площа парку 20 га. Парк має квадратну форму обмежену вулицями Космонавтів, Терешкової, Генерала Петрова і Варненської.

На території парку росте 5020 об'єктів: 80 видів і садових форм деревно-чагарникових рослин, у тому числі, 3 види ліан, 27 видів чагарників, 50 видів і форм дерев. 31 вид та садова форма відносяться до категорії особливо цінних об'єктів [6].

10. Сквер «Грушевського». Сквер розташований на перетині вулиць Грушевського та Хімічної. Загальна площа скверу - 6,05 га.

На території скверу росте 1 360 дерев, 141 чагарник і 2 живоплоту, які відносяться до 49 видах і різновидах з 21 сімейства рослин.

З червонокнижних видів рослин відзначена туя східна.

11. Сквер біля школи №53. Сквер розташований за адресою вул. Генерала Петрова, 34. Загальна площа скверу - 0,364 га.

На території скверу росте 116 дерев, 6 чагарників і 3 живоплоту, що відносяться до 15 видів з 9 сімейств рослин. Червонокнижні види рослин відсутні.

12. Сквер «Волоколамський». Сквер розташований на перетині вулиць Волоколамської і Клинової, і в плані являє собою трикутник. Загальна площа скверу 2,45 га.

На території скверу росте 249 дерев і 14 чагарників, які відносяться до 20 видів з 10 сімейств рослин. Червонокнижні види рослин відсутні.

13. Сквер ім. Г. Гамова. Сквер у плані має складну конфігурацію, обмежений вулицями Мельницькою, Балківською, Заньковецької та Георгія Гамова. на перетині вулиць Мельницької і Балківської. Загальна площа скверу - 5,125 га.

На території скверу росте 822 дерева, 175 чагарників, які відносяться до 35 видів і різновидів з 15 сімейств рослин.

Серед рослин є і старі дерева дуба звичайного, робінії псевдоакації, в'яза дрібнолистого і в'яза гладкого, шовковиці чорної, платана східного, софори японської та ясена звичайного, чий вік не менше 100 років

З червонокнижних видів рослин, які ростуть у сквері, крім дерев платана східного, мається туя східна.

14. Сквер ім. Мізікевича. Сквер розташований на перетині вулиць Степової та Болгарської у плані має прямокутну конфігурацію, обмежений вулицями Степова, Олексіївська, Адмірала Лазарева та Болгарська.. Загальна площа скверу - 2,6 га.

На території скверу росте 281 дерев, 146 чагарників і 4 живоплоту, що відносяться до 35 видів і різновидів з 14 сімейств рослин. Є старі дерева липи крупнолистної, в'яза гладкого, шовковиці чорної і каштана кінського, вік яких понад 100 років.

З червонокнижних видів рослин відзначено вісімдесятирічний екземпляр платана східного і туя східна.

15. Сквер по вул. Інглезі. Сквер розташований на стику вулиць Інглезі і Космонавтів. Сквер створений в 50-х роках минулого століття і займає простір між проїжджою частиною автодороги і тролейбусним кільцем, яке зайнято зеленими насадженнями. Загальна площа скверу становить 0,695 га.

На території скверу росте 3 дерева, 99 чагарників і 4 квітника, що відносяться до 10 видів з 8 сімейств рослин.

16. Сквер Партизанської Слави. Сквер розташований на перетині вулиць Ненудної і Обнорського. Загальна площа скверу 2,5 га.

На території скверу росте 428 дерев і 11 чагарників, які відносяться до 35 видів з 17 сімейств рослин.

Є й дуже рідкісні червонокнижні види рослин. У першу чергу, це відноситься до двох невеликих дерев такого реліктового виду як метасеквойя гіпностробусова з сімейства «таксодієві». Другий червонокнижний вид - туя

східна.

17. Скверу по вул. Щорса. Сквер розташований по вул. Щорса, 125. Площа скверу становить 0,9375 га.

На території скверу росте 163 дерева і 10 чагарників, які відносяться до 30 видів і різновидів з 15 сімейств рослин. З червонокнижних видів слід зазначити платан східний (2 екземплярів). Рослини мають вік 50 і 80 років.

Приморський район

1. Одеський Ботанічний сад. Одеський Ботанічний сад знаходиться на Французькому бульварі, 48/50. Це сад Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова. Основний напрямок діяльності:

- охорона, вивчення і збагачення рослинного світу;
- проведення науково-дослідних робіт з інтродукції, селекції, розмноження та ефективного використання рослин;
- забезпечення і проведення навчальної та навчально-виховної роботи з питань ботаніки, охорони природи, селекції, рослинництва, декоративного садівництва, паркового будівництва та ландшафтної архітектури.

Заснований в 1867 році. На сьогоднішній день площа Ботанічного саду складає 16 га.

Колекційний фонд рослин ботанічного саду зберігається у двох дендрологічних парках і теплицях загальною площею 2400 м². Нараховує близько 3800 таксонів, у тому числі оранжерейних - 2 тис., місцевої флори - 204.

2. Парк ім. Т.Г.Шевченко. Парк створений в Одесі в 1865 р. і знаходиться по вул. Маразліївська,1. Відповідно до рішень ОВК №234 від 18.05.1972 р.; №493 від 02.10.84 р.; рішення облради №860-V від 29.05.2009 р., парк ім. Т.Г.Шевченка в місті Одесі оголошено парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва загальною площею 80 га [6].

На території парку росте 11073 дерева, 3326 кущів, 30 живоплотів, 8 квітників, 6 газонів (всього 14443 об'єкта): 78 видів і садових форм деревно-чагарникових рослин, у тому числі, 13 видів чагарників, 65 видів і форми дерев.

П'ять видів дерев є червонокнижними: альбіція ленкоранська, самшит колхидський, самшит гірканський, тис ягідний, тис гострокінцевий.

29 видів і садових форм відносяться до категорії особливо цінних об'єктів, використовуваних в зеленому будівництві та садівництві.

3. Парк «Міський сад» розташований за адресою: вул. Дерибасівська, 22, в історичній частині м Одеси вздовж вулиці Дерибасівська, між вулицями Преображенською і Гаванною.

На сьогоднішній день парк має статус державного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення з 1972 року. Площа парку становить 1,995 га [6].

На території парку ростуть 192 дерева і 2 живоплота, що відносяться до 39 видів і різновидів з 19 сімейств рослин. Найбільш масовим видом є клен гостролистий.

4. Сквер по вул.Канатна, 29. Загальна площа скверу становить 0,2 га. За формою нагадує прямокутник, має досить раціональне планування, доріжки для прогулянок з асфальтним покриттям.

Щільність посадки дерев у сквері по вул. Канатна, 29 є однією з найвищих (500 од. на 1 га) в порівнянні з іншими об'єктами зеленого господарства м Одеси.

На території скверу ростуть 62 дерева, 35 чагарників і 2 живоплота, що відносяться до 26 видів и форм з 14 сімейств рослин.

5. Сквер Кулікове поле. Сквер обмежений вулицями Середньофонтанська, Пироговська, Канатна і Італійський бульвар, і по конфігурації нагадує квадрат. Загальна площа Кулікового поля складає 9,94 га.

На території Кулікового поля росте 1307 дерев, 543 куща, 31 живоплот і 10 квітників, що відносяться до 76 видів з 30 сімейств рослин. За кількістю представлених видів рослин, Кулікове поле є безумовним лідером серед інших скверів м Одеси.

6. Парк «Преображенський» розташований в історичній центральній частині міста Одеси., за адресою: Новощепний ряд, 27.

На території парку росте 2631 дерев і 1201 чагарників, що відносяться до 57 видів з 26 сімейств рослин, причому сімейство кленових представлено 7-ма видами. У парку багато великих дерев, що мають поважний вік (понад 80 років).

Парк «Юнацький». Парк розташований за адресою вул. Тіниста, 2, на території гуманітарного центру позашкільної роботи. Враховуючи природоохоронне, наукове, естетично-виховне значення, парку присвоєно статус державного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення. Парк «Юнацький» заповіданий в 1997 році. Площа парку становить 1,2 га [6].

На території парку виділено 64 види з 24 сімейств рослин.

7. Парк «Юність» розташований в районі 8 ст. В. Фонтану. Загальна площа парку становить 4,043 га.

На території парку росте 991 дерево, 797 чагарників і 1 живоплот, що відносяться до 34 видів з 19 сімейств рослин.

8. Сквер по вул. Разумовській. Загальна площа парку становить 1,19 га. Сквер обмежений вулицями Мечникова, Старопортофранківська і Розумовська.

На території скверу росте 114 дерев і 84 чагарнику, які відносяться до 21 виду з 12 сімейств рослин.

9. Сквер «Ботугольнік» розташований на розі вулиці Канатна та проспекту Гагаріна і має складну конфігурацію багатокутника. Загальна площа скверу 1 га

На території скверу «Ботугольнік» росте 90 дерев, 15 кущів і 1 живоплот, які відносяться до 11 видів з 9 сімейств рослин.

10. Сквер по вул. Буніна розташований біля кінотеатру «Одеса» в центральній частині міста. Сквер у плані трикутної форми, обмежений вул. Преображенською, вул. Буніна і пл. В. Холодної. Площа скверу 0,14 га.

На території скверу росте 17 дерев і 7 чагарників, що відносяться до 7 видам з 7 сімейств рослин. Велика частина цих видів відносяться до категорії

особливо цінних. Серед них дуб звичайний, каштан кінський, сосна чорна і туя західна.

11. Сквер біля Палацу Піонерів. Сквер розташований за адресою Приморський бульвар, 1. Загальна площа скверу 1,08 га.

На території скверу росте 89 дерев, 76 кущів і 4 квітника, які відносяться до 29 видів і різновидів з 17 сімейств рослин. Червонокнижних видів рослин на даній території немає.

На даній території росте по одному екземпляру в'яза гладкого, клена ложноплатанового і софори японської, вік яких понад 100 років.

12. Сквер біля Облдержадміністрації. Загальна площа скверу 11 га. Сквер має складну багатокутну форму і знаходиться за адресою: пр-т Шевченка, 4.

На території скверу росте 1777 дерев, 425 чагарників, 6 живоплотів і 12 квітників, які відносяться до 47 видам з 24 сімейств рослин.

На території скверу відзначений червонокнижний вид з сімейства «Самшитові» – самшит гірканський, що росте у вигляді живоплота.

13. Сквер біля ПКіВ «Дюківський парк». Загальна площа скверу 0,1435 га. Сквер розташований на перетині вулиці Балківської і спуску Степана Олійника, і в плані являє собою трикутник.

На території скверу росте 70 дерев, 66 чагарників 2 живоплота, які відносяться до 17 видів з 13 сімейств рослин. У сквері росте один примірник в'язу дрібнолистого, вік якого понад 100 років.

Червонокнижні види рослин представлені одним видом - туєю східною.

14. Сквер «Генерала Ратова» розташований за адресою пр. Шевченка, 6. Площа скверу - 1,09 га. Сквер розташований на внутрішньо дворової території (на перетині проспектів Шевченка і Гагаріна).

На території скверу росте 311 дерев, 121 чагарник і 3 живоплота, які відносяться до 35 видів з 19 сімейств рослин. На території скверу ростуть червонокнижні види рослин: самшит колхідський і гінкго дволопатево.

Сквер «Генерала Ратова» є єдиним об'єктом зеленого господарства м. Одеси, в якому росте такий нехарактерний для нашого регіону вид, як вільха чорна (2 од.) з сімейства «Березові».

15. Сквер ім. Малиновського. Сквер розташований на перетині вулиці Преображенської та пров. Некрасова. Площа скверу – 0,19 га.

На території скверу росте 30 дерев, 19 чагарників і 1 квітник, які відносяться до 10 видів з 8 сімейств рослин.

У сквері є по одному екземпляру дуба звичайного, каштана кінського і клена гостролистого, вік яких понад 100 років. Червонокнижні види рослин відсутні.

16. Сквер ім. Пушкіна розташований за адресою вул. Пантелеймонівська, 17-23, на перетині автомобільних доріг у Привокзальній площі. По конфігурації сквер нагадує овал. Загальна площа скверу - 0,46 га.

Сквер імені Пушкіна відрізняє від інших об'єктів зеленого господарства м. Одеси ряд особливостей, а саме: відсутність у складі зелених насаджень чагарників, невелика кількість рослин при досить великому видовому складі, великі розміри рослин та їх солідний вік (понад 100 років).

На території скверу ростуть 53 дерев, 4 квітника, які відносяться до 14 видів з 10 сімейств рослин. Значну роль (понад 14% від загальної кількості) в зелених насадженнях грають старі рослини (вік понад 100 років).

17. Сквер на 8-й ст. В. Фонтану розташований Фонтанською дорогою і вул. Літературною. Площа скверу - 0,32 га. На території скверу було виділено і обстежено 95 дерев, які відносяться до 15 видів з 9 сімейств рослин. Серед них є рослини (2 одиниць клена гостролистого і 8 одиниць робінії псевдоакації), вік яких не менше 100 років. Ці дерева доповнює єдиний екземпляр ясена звичайного, що має аналогічний вік.

18. Сквер на Олександрівському проспекті. Сквер на плані має конфігурацію вузького прямокутника і розташований на розділовій смузі Олександрівського проспекту, від вулиці Буніна до вулиці Успенської. Крім того, Олександрівський сквер перетинають вулиці Жуковського, Єврейська,

Троїцька. Площа скверу – 2,18 га.

На території скверу росте 199 дерев і 3 квітника, що відносяться до 16 видів з 12 сімейств рослин. У сквері є по одному екземпляру ясена звичайного, дуба звичайного, клена гостролистого, платана західного, по два екземплярів робінії псевдоакації, клена ложноплатанового і софори японської, а також шість екземплярів каштана кінського, вік яких понад 100 років.

Червонокнижних видів рослин не відзначено.

19. Сквер на Військовому узвозі розташований на перетині вулиці Приморської та Військового спуску. Площа скверу - 0,449 га.

На території скверу росте 198 дерев і 90 чагарників, які відносяться до 28 видів з 14 сімейств рослин. На території скверу відзначено дерево робінії псевдоакації, вік якого перевищує 100 років.

Червонокнижних видів рослин не відзначено.

20. Сквер на Соборній площі. Сквер на Соборній площі обмежений вулицями Преображенською, Садовій, Віри Холодної і Соборна площа, по конфігурації нагадує п'ятикутник.

Загальна площа скверу становить 2,62 га.

На території скверу росте 322 дерева, 18 чагарників і 1 квітник, які відносяться до 21 виду з 17 сімейств рослин.

У сквері є по одному екземпляру айланта найвищого, липи дрібнолистої і маклюри помаранчевої, чотири екземплярів в'яза польового і п'ять екземплярів каштана кінського, вік яких понад 100 років.

Червонокнижних видів рослин на даній території не відзначено.

21. Сквер на спуску вул. Дерибасівській, 1 розташований на спуску від центральної вулиці міста - Дерибасівській, в сторону Польського спуску. Загальна площа скверу - 0,2 га.

На території скверу росте 35 дерев і 17 чагарників, що відносяться до 10 видів з 8 сімейств рослин.

Є старі дерева робінії псевдоакації і софори звичайної, вік яких понад 100 років.

З червонокнижних видів рослин відзначено два екземплярів туї східної, що ростуть в сквері у формі чагарнику.

22. Сквер на Французькому бульварі, 12. Сквер розташований за адресою Французький бульвар, 12. Площа скверу становить 0,55 га.

На території скверу росте 174 дерева, 63 чагарнику, 2 живоплота і 10 квітників, які відносяться до 52 видам з 27 сімейств рослин. Червонокнижних видів рослин у сквері не відзначено.

23. Сквер «Нагірний». Сквер обмежений провулками Цегляний і Дунаєва. Загальна площа скверу становить 1 га.

На території скверу росте 121 дерево, 19 чагарників, що відносяться до 16 видів з 11 сімейств рослин.

Червонокнижних видів рослин на території скверу не відзначено.

24. Сквер «Ольгіївський» розташований на перетині Ольгіївського спуску і вулиці Балківської. Загальна площа скверу становить 0,5 га.

Сквер «Ольгіївський» виділяється серед інших об'єктів зеленого господарства м Одеси досить багатим видовим складом, значною кількістю цінних плодових і малою кількістю красивоквітучих рослин.

На території скверу росте 118 дерев, 52 куща, що відносяться до 12 видів з 9 сімейств рослин.

Червонокнижних видів рослин на території скверу не відзначено.

25. Сквер на проспекті Шевченка. Сквер розташований за адресою проспект Шевченка, 29. Загальна площа скверу становить 3,38 га.

На території скверу росте 858 дерев, 336 чагарників, 1 живоплот і 12 квітників, що відносяться до 55 видів з 22 сімейств рослин.

На території скверу росте шість одиниць такого цінного виду рослин, як дуб звичайний. Деревя мають в основному солідний вік (чотирьох екземплярів по 100 років).

Чагарники представлені червонокнижковим видом - самшитом Гирканським.

26. Сквер по вул. Канатної розташований за адресою вул. Канатна, 100/1 -

100/ 4. Загальна площа скверу становить 0,3768 га.

На території скверу росте 99 дерев, 47 кущів і 1 живоплот, які відносяться до 27 видам з 14 сімейств рослин.

У сквері росте невелика кількість старовікових (вік понад 100 років) дерев бундуку дводомного (2 од.), Клена сахаровидного (1 од.) і софори японської (1 од.).

Червонокнижних видів рослин на території скверу не відзначено.

27. Сквер «Прохоровський». Сквер розташований на кордоні Приморського і Малиновського районів м Одеси і обмежений вулицями Старопортофранківська, Прохорівська, Мечникова, Богдана Хмельницького, Розумовського. Загальна площа скверу - 3,74 га.

На території скверу росте 609 дерев 381 чагарник і 1 квітник, що відносяться до 43 видів і різновидах з 19 сімейств рослин. Червонокнижні види відсутні.

28. Сквер «Старопортофранківський». Сквер складається з двох ділянок, розділених частиною міської забудови: вул. Старопортофранківська, 16 (0,48 га) та вул. Старопортофранківська, 22 (0,54 га).

На території скверу росте 129 дерев, 7 чагарників і 1 квітник, що відносяться до 13 видів з 8 сімейств рослин. У сквері відсутні червонокнижні види рослин.

29. Сквер на Старосінній площі розташований в історичному центрі Одеси, між залізничною станцією Одеса-Головна та Водопровідною вулицею і займає площу у 5,8227 га.

На території скверу росте 587 дерев і 18 чагарників, що відносяться до 25 видах і різновидах з 16 сімейств рослин.

На території скверу росте значне число старовікових (80-100 років) дерев робінії, софори, в'язів і шовковиці білої. Червонокнижні види відсутні.

30. Сквер «Степана Олійника». Сквер розташований на перетині вулиці Градоначальницькій і спуску Степана Олійника, і має конфігурацію, що за формою нагадує коло. Загальна площа скверу - 0,33 га. На території скверу

було виділено і обстежено 98 дерев і 40 кущів, які відносяться до 12 видів з 9 сімейств рослин.

Червонокнижних видів рослин не відзначено.

31 Сквер Театральної площі. Сквер створена в 1884 році, сквер розкинувся від Театру опери та балету до вул. Пушкінській, між вул. Ланжеронівської і провулком Чайковського. Має площу у 1,05 га.

На території скверу росте 40 дерев, 1 чагарник і 7 квітників, що відносяться до 19 видів з 14 сімейств рослин. Види, занесені до Червоної книги України, відсутні.

Три дерева платана західного мають по 100 років кожний. Також як і виростаючий тут вісімдесятирічний екземпляр софори японської - ці дерева є ботанічними пам'ятками природи місцевого значення [6].

32. Сквер «Тираспольський». Сквер розташований на перетині вулиць Тираспольської і Старопортофранківкої. Загальна площа скверу 0,22 га.

Сквер обмежений вулицями Мечникова, Старопортофранківська і Колонтаївська, і має конфігурацію, що нагадує за формою трикутник.

На території скверу росте 65 дерев і 24 кущів, які відносяться до 11 видів з 9 сімейств рослин.

На даній території ростуть два старовікових дерева: софора японська і дуб звичайний, вік яких понад 100 років.

33. Сквер «Трикутний» розташований на перетині вулиць Тираспольської та Успенської, і за формою нагадує трикутник й займає територію площею 0,17 га.

На території скверу було виділено і обстежено 8 дерев (6 екземплярів софори японської і 2 примірника робінії псевдоакації). Обидва види відносяться до сімейства «Бобові».

34. Сквер «Херсонський». Загальна площа скверу становить 2 га. Сквер розбитий на схилах, обмежений вулицями Старопортофранківська, Балківська, спуском Маринеско.

На території скверу росте 839 дерев, 50 кущів і 4 квітників, що відносяться до 41 видів з 19 сімейств рослин.

35. Сквер ім. Шклярука. Скверу розташований недалеко від морського узбережжя. Площа скверу становить 1,5 га.

На території скверу росте 299 дерева, 6 кущів і 4 живоплота, що відносяться до 27 видів з 12 сімейств рослин.

Ростуть дерева платанів: платан західний; платан гібрид лондонський і вид; занесений до Червоної книги України - платан східний. З інших видів рослин, занесених до Червоної книги України, відзначена туя східна. Один з екземплярів платана гібрида лондонського є найстарішою рослиною скверу, йому 100 років.

36. Сквер ім. Мечникова. Сквер являє собою прямокутник, і складається з двох об'єднаних частин: Мечникова 1 (вул. Ольгіївська ріг вул. Старопортофранківської) і Мечникова 2 (вул. Мечникова ріг вул. Старопортофранківської). Загальна площа скверу становить 2,1 га.

На території скверу росте 369 дерев, 74 чагарників і 8 живоплотів, що відносяться до 25 видів з 15 сімейств рослин.

Переважає більшість рослин мають зрілий вік (30-50 років), є і столітні дерева софори японської і каштана кінського. Є три дерева гінго дволопатевого. Всі екземпляри цієї реліктової рослини оголошені ботанічними пам'ятниками природи місцевого значення [6]. Рослини мають вік 50 і 80 років. Цей рідкісний вид занесений до Червоної книги України. У сквері росте ще один червонокнижний вид - туя східна.

37. Сквер Бульвару Мистецтв. Площа скверу становить 4,94 га.

На території Бульвару росте 286 дерев, 100 чагарників і 3 живоплоту, що відносяться до 39 видів з 20 сімейств рослин.

Наявні хвойні види рослин. Переважає більшість з них мають зрілий вік (30-50 років), є і столітні дерева софори японської, гледичії трьохколючкової, дуба звичайного, клена ясенелистного і каштана кінського.

На даній території росте один червонокнижний вид - самшит

колхидський.

38. Сквер на Думській площі розташований на перетині вул. Пушкінської та вул. Ланжеронівської, навколо Археологічного музею, в історичній частині міста. На території площі росте 11 дерев, 6 чагарників і 8 квітників, що відносяться до 18 видів з 13 сімейств рослин на території в 0,37 га. Наявні великі дерева платана західного, вік яких понад 100 років. Червонокнижні види відсутні.

39. Сквер Італійського бульвару. Сквер складається з двох частин, розділених вул. Гімназійної: Великий сквер (Італійський бульвар, 6) і Малий сквер (Італійський б-р, 4). Загальна площа становить 0,76 га.

На території скверу росте 123 дерева, 6 чагарників і 2 живоплоту, що відносяться до 21 виду з 14 сімейств рослин.

40. Парк «Космонавтів» розташований по Фонтанській дорозі на розі проспекту Гагаріна.

На території парку росте 1 008 дерев, 64 кущів і 1 живоплот, що відносяться до 40 видів і різновидах з 19 сімейств рослин. Є тут і кілька дерев дуба звичайного, що мають значні розміри і поважний вік - від 80 до 100 років.

Парк має кілька особливостей, властивих тільки йому. По-перше, велика кількість (102 екз.) великих старих дерев шовковиці білої (вік до 100 років), що становить понад 10% від усієї кількості дерев. По-друге, також значна кількість жасмину садового, життєва форма якого - дерево, що для представника сімейства Гортензійових не властиво. З рідкісних рослин нашого міста відзначені дерева бундуку дводомного (так звана Кентуккська кава).

Мається в парку і червонокнижний вид - платан східний.

41. Парк «Піонерський». Парк розташований на прибережних схилах по вул. Приморській. Це один з найстаріших парків міста. Площа парку становить 3,94га.

На території парку росте 474 дерева і 191 чагарник, що відносяться до 38 видів і різновидів з 18 сімейств рослин.

Виділяється серед інших дерев п'ятдесятирічний екземпляр липи

американської. Червонокнижні види рослин відсутні.

42. Дендропарк «Перемоги». Дендропарк рішенням ОВК №234 від 18.05.1972 р.; № 493 від 02.10.84 р. (рішенням облради №800-V від 20.03.2009 р. – зміна та назви площі) оголошено парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва [6].

Дендропарк знаходиться у Приморському районі міста Одеси за адресою: проспект Шевченка, 14. Закладка і будівництво дендропарку здійснювалися з 1953 по 1970 роки. Загальна площа складає 55,6 га.

На території дендропарку росте 12237 дерев, 5 311 чагарників, 27 живоплотів і 10 квітників, що відносяться до 137 видів з 38 сімейств рослин.

Тут ростуть дуже рідкісні червонокнижні види рослин. У першу чергу, це відноситься до двох деревах такого реліктового виду як метасеквоя гліптостробусова з сімейства «таксодієві». А також - це мікробіота перехреснопарна з сімейства «Кипарисові», туя східна. Ще один червонокнижний вид - тис ягідний з сімейства «тисові» (вісім сорокарічних екземплярів).

Росте реліктовий вид - гінкго дволопатеве (всього 12 од.), що є червонокнижним видом.

43. Приморський бульвар. На території Приморського бульвару росте 205 дерев, 23 кущів і 10 квітників, що відносяться до 28 видів з 19 сімейств рослин.

Найбільшу цінність мають великі дерева трьох видів платана: західного, гібрида лондонського і східного, вік яких понад 100 років.

Один з екземплярів платана західного заповіданий і є ботанічною пам'яткою природи місцевого значення[6]. Це так званий «Пушкінський платан». Дерево має діаметр стовбура понад 1,2 метра і висоту 20 метрів.

Мається вид, занесений в червону книгу України - платан східний.

44. Сквер «Пале-Рояль». Сквер розташований в центральній історичній частині м Одеси біля Одеського театру опери і балету і має площу у 0,48 га.

На території скверу росте 86 дерев і 1 квітник (інші об'єкти відсутні), що

відносяться до 12 видів з 10 сімейств рослин.

Є два столітніх дерева платана західного, один з яких є ботанічною пам'яткою природи місцевого значення [6].

45. Сквер Старобазарний. Сквер розташований по вул. Базарна на розі Олександрівського проспекту. Сквер у плані прямокутної форми. Площа складає 3,22 га.

На території скверу росте 483 дерева і 4 чагарників, що відносяться до 34 видів і різновидів з 18 сімейств рослин. Для цього скверу характерні високі і старі дерева (вік 80-100 років) не тільки софори японської, а й в'яза гладкого, робінії псевдоакації, тополі білої і канадської, а також дуба звичайного. Є п'ятдесятирічний екземпляр Кельрейтер мітлового.

Суворовський район

1. Парк «Лузанівка». Цей парк розташований в безпосередній близькості від моря, закладений на початку 20-го сторіччя (1926 г.) на насипних землях. Має статус державного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва з 1972 року. Площа парку становить 36,7 га [6].

Парк з південно-східної сторони безпосередньо межує з прибережною зоною пляжу «Лузанівка», з північно-західної - вул. Миколаївська дорога, з північного сходу розташований ДЦ «Молода Гвардія», з південного заходу - «Гідропарк «Лузанівка».

На території парку росте 4784 дерев, 1025 чагарників і 14 живоплотів, що відносяться до 64 видів з 21 сімейства рослин.

2. Шкодова гора. Лісопарк на Шкодовій складає 26 га.

На території лісопарку наявні 1610 дерев, 22 кущів і 1 квітник, що відносяться до 26 видів з 14 сімейств рослин.

3. Сквер біля кінотеатру ім. Старостіна. Сквер знаходиться на перетині вулиць Воробйова і Краснослобідської. Загальна площа складає 0,44 га.

На території скверу ростуть 138 дерев і 143 чагарників, що відносяться до 24 видів з 14 сімейств рослин.

4. Сквер Кримського бульвару. Загальна протяжність бульвару становить

1,8 км. Бульвар сполучає між собою вулиці Бочарова, Затонського, Заболотного, Марсельську.

На території бульвару росте 1 276 дерев і 61 чагарник, що відносяться до 44 видів з 20 сімейств рослин на території в 2,3 га.

З високодекоративних видів відзначено ряд хвойних порід, з яких найціннішими є ялина канадська та туя східна. Останній вид занесено до Червоної книги.

5. Парк «Молодіжний». Парк межує з півночі з територією Ринку «Північний », із заходу - з вул. Генерала Бочарова, з півдня - з Кримським бульваром, зі сходу - з житловою забудовою. Площа парку становить 6,56 га.

На території парку росте 3 229 дерев і чагарників, що відносяться до 67 видів і різновидів з 23 сімейств рослин. Є на цій території рідкісний для м.Одеси вид - сумах лаконосний.

Наявні червонокнижні види: туя східна, платан східний і ялівець високий.

6. Сквер біля школи-інтернату №1. Сквер розташований за адресою вул. Островського, 2. Загальна площа скверу - 0,94 га.

На території скверу росте 303 дерева і 111 чагарників, які відносяться до 25 видам з 15 сімейств рослин.

Червонокнижні види рослин представлені одиничними рослинами тополі бальзамічної і туї східної.

На території скверу росте кілька старовікових (вік понад 100 років) дерев в'яза гладкого, каштана кінського, робінії псевдоакації і софори японської.

7. Сквер біля Суворовської районної адміністрації Одеської міської ради. Сквер розташований за адресою проспект Добровольського, 104 і за формою нагадує прямокутник, витягнутий вздовж проспекту..

Площа скверу становить 3,62 га.

На території скверу росте 559 дерев, 229 чагарників, 5 живоплотів і 22 квітника, які відносяться до 55 видам з 32 сімейств рослин.

У сквері ростуть два червонокнижних видів рослин: самшит гірканський з сімейства «Самшитові» і ерика деревоподібного з сімейства «Вересові».

8. Сквер «Грушевського». Сквер розташований на перетині вулиць Грушевського та Сергія Ядова. Загальна площа скверу - 1,97 га.

На території скверу росте 287 дерев, які відносяться до 9 видам з 7 сімейств рослин

На даній території червонокнижних видів рослин не відзначено.

9. Сквер ім. Старостіна. Сквер обмежений з півночі - вул. Рачкова, із заходу - вул. Академіка Воробйова, зі сходу - пров. Польовий, з півдня - сельбищна територія. Загальна площа становить 2,54 га

На території скверу росте 721 дерево та 265 чагарників, що відносяться до 39 видів з 19 сімейств рослин. На території скверу відсутні червонокнижні види рослин, проте є два ботанічних пам'ятки природи місцевого значення - це платан західний і робінія псевдо акація [6]. Деревам більше 110 років. На даній території росте багато інших видів, що мають поважний вік (80-100 років), до яких відносяться різні види клена, каштану кінського, ясеня звичайного та інші дерева робінії псевдоакації.

10. Сквер «Червоний» розташований за адресою вул. Чорноморського козацтва, 93. Загальна площа скверу - 2,11 га.

На території скверу росте 464 дерева, 6 чагарників і 3 живоплоту, які відносяться до 24 видів з 14 сімейств рослин.

З червонокнижних видів рослин, які ростуть у сквері, є два відносно молодих примірника платана східного.

11. Сквер кінотеатру «Зірковий». Сквер створений в 1975 році, його площа становить 3 га, обмежений з чотирьох сторін проїжджими частинами вулиць Марсельської, капітана Кузнецова, Героїв Сталінграду.

На території скверу росте 814 дерев, 123 чагарники і 4 живоплоту, що відносяться до 38 видах і різновидах з 20 сімейств рослин.

Є червонокнижний вид - туя східна.

12. Сквер ім. Плохого. Сквер розташований вздовж проїжджої частини вул. Чорноморського козацтва (від Ярморочного провулка до повороту на вул. 7 Пересипську). Площа скверу становить 0,52 га.

На території скверу росте 248 дерев, 12 кущів і 3 живоплоту, що

відносяться до 26 видів і різновидів з 14 сімейств рослин. Є червонокнижні види - туя східна і платан східний.

13. Сквер по вул. Отамана Головатого (уздовж школи №11). Загальна площа скверу - 0,2875 га.

На території скверу росте 50 дерев, 5 чагарників і 4 живоплоту, які відносяться до 8 видів 5 сімейств рослин. Червонокнижні види рослин відсутні.

14. Сквер по вул. Генерала Бочарова. Загальна площа скверу – 2,4 га. Сквер має прямокутну конфігурацію.

На території скверу росте 241 дерево, 41 чагарник і 1 живоплот, які відносяться до 30 видів і різновидів з 12 сімейств рослин.

У складі зелених насаджень скверу відсутні червонокнижні види.

15. Сквер по вул. Лиманна. Площа скверу - 0,5 га. Сквер розташований на перетині вулиць Миколаївська дорога і вул. Лиманна.

На території скверу росте 61 дерево, які відносяться до 14 видам з 7 сімейств рослин. На даній території є верба плауча (4 дерева), один з екземплярів якої має вік не менше 100 років.

На території скверу є червонокнижний вид рослин - туя східна (8 екз.).

3 ХАРАКТЕРИСТИКА ОЗЕЛЕНЕННЯ ОКРЕМИХ РАЙОНІВ м. ОДЕСА

Зелені насадження загального користування є найбільш важливим показником ступеня озеленення міста. Оскільки в даний час містобудування відводить важливе місце зеленому будівництву, то ступінь озеленення міста дає уявлення про успіхи благоустрою при створенні даного населеного пункту.

Усього на території міста зростають біля 900 тис. дорослих дерев, що утворюють біля 3500 га зелених зон загального, обмеженого користування та спеціального призначення, що складає майже 18,5% усієї площі міста. Формування зелених зон міста Одеси є досить нерівномірним та в значній мірі залежить від щільності забудови як в історичному центрі, так і в районах сучасної забудови.

Найбільш вагомий внесок в формування зелених зон міста вносять розвинуті зелені зони розташовані в приватному секторі, які складаються з елементів благоустрою присадибних ділянок – як правило плодкових та декоративних дерев. Усього площа приватної забудови складає 27,5% території міста.

На території приватної забудови зростає біля 415 тис. дерев, що разом утворюють біля 59,5 % зелених зон міста загальною площею біля 2100 га.

Решта 40,5 % зелених зон міста (це зелені зони загального та обмеженого користування, зелені зони, сформовані насадженнями спеціального призначення) утворюється в основному в районах багатоповерхових забудов, промислових зон міста та в районах, вільних від забудов.

При цьому площа, що розташована під зеленими насадженнями зон загального користування складає 825 га (24% усіх зелених зон міста) на яких зростає біля 120 тис. дорослих дерев. До зон загального користування віднесено крім загальноміських парків, скверів, тощо ще й зони, що розташовані в житлових кварталах (прибудинкові сквери), до яких є необмежений доступ мешканців цих кварталів.

Співвідношення кількості зелених зон до кількості мешканців м. Одеси

складає біля 35 м²/людину (в т.ч. 21м²/на людину зелених зон приватних забудов) з яких зелених зон загального користування – 8,11 м²/людину.

Однією з особливостей містобудування м. Одеси є наявність значної кількості озелених пішохідних зон вздовж вулиць, провулків, бульварів. Особливо в центральній (історичній) частині міста ці зони є місцями відпочинку як мешканців місту, так і туристів. Це ствердження є справедливим і для зон забудов житлових масивів «Черемушки», «Таїрово», тощо, що були зведені в другій половині 20-го сторіччя. Такі зони також можна віднести до категорії «зелені зони загального користування». З урахуванням цього площа під зеленими зонами загального користування в м. Одесі складає 920 га, що відповідає співвідношенню 9,3 м² на одного мешканця міста.

Райони міста озеленені нерівномірно, кожний з яких має свої особливості. Це зумовлено нерівномірною щільністю забудови, наявності зон зелених насаджень спеціального призначення, наявності приватного сектору, тощо.

Ступінь озеленення *Київського району* міста зумовлено наявністю на його території значної площі під приватною забудовою з озеленою присадибною територією, наявності значної зеленої зони на Меморіалі 411 батареї та Таїровського кладовища. Площа району складає близько 19% площі міста де мешкає біля 20% населення. Площа приватної забудови складає біля 55% району.

Загальна чисельність дорослих дерев, що зростають на території Київського району м. Одеси складає біля 230 тис. одиниць. Разом на території району вони формують зелені зони площею 990 га., що складає 27,5% площі району. Але з них біля 800 га зелених зон (22% площі району) утворені насадженнями приватного сектору. Загалом співвідношення площі зелених насаджень до чисельності мешканців району складає 50,5 м²/особу з яких 40,7м²/особу – зелені насадження приватного сектору.

Кількість насаджень загального користування, що зростає в Київському районі є одною з найнижчою в місті та складає біля 23тис. дорослих дерев.

Вони формують зони загальною площею біля 110 га, що становить лише біля 3% площі району або 5,6 м²/особу, що мешкає на території району. З урахуванням благоустрою прибудинкових територій багатоквартирних будинків цей показник складає 6,1 м²/особу.

Ступінь озеленення району нерівномірний та становить в різних розрахункових квадратах (250 м x 250 м) в залежності від щільності мешканців в середньому від 3,5 м² зеленої зони на одного мешканця, що мешкає в цьому квадраті в районі багатоповерхової забудови житлового масиву Таїрово (район вулиць Академіка Корольова, Академіка Вільямса, Академіка Глушка) до 100 м² на одного мешканця, що мешкає в квадраті приватної забудови вздовж вул. Фонтанська дорога.

Найбільш озеленим районом міста є *Маліновський район*. Це також зумовлено наявністю на його території значної площі під приватною забудовою з озелененою присадибною територією селища Усатово, Слободка, приватною забудовою вздовж Тираспольського шосе та Дальницької дороги. Площа району складає близько 37% площі міста де мешкає біля 20% населення. Площа приватної забудови складає біля 17% площі району.

Загальна чисельність дорослих дерев, що зростає на території Маліновського району м. Одеси складає біля 230 тис. одиниць. Разом на території району вони формують зелені зони площею 900 га., що складає 13% площі району. З них біля 485 га зелених зон (7% площі району) утворені насадженнями приватного сектору. Загалом співвідношення площі зелених насаджень до чисельності мешканців району складає 45 м²/особу з яких 24 м²/особу – зелені насадження приватного сектору.

Кількість насаджень загального користування, що зростає в Маліновському районі складає біля 26,5 тис. дорослих дерев. Вони формують зони загальною площею біля 205 га, що становить лише біля 3% площі району або 10,3 м²/особу, що мешкає на території району. З урахуванням благоустрою прибудинкових територій багатоквартирних будинків цей показник складає 11,3 м²/особу.

Ступінь озеленення району також нерівномірний та становить в різних розрахункових квадратах (250 м x 250 м) в залежності від щільності населення в середньому від 3,8 м² зеленої зони на одного мешканця, що мешкає в цьому квадраті в окремих районах Молдаванки (район вулиць Середня, Прохорівська, Богдана Хмельницького, Генерала Цветаєва) до 150 м² на одного мешканця, що мешкає в квадраті приватної забудови. В цілому цей показник в значній частині Молдаванки складає від 20 до 30 м² на одну особу, в житловому масиві Черемушки – від 8 до 12 м² на одну особу.

Суворовський район – це не тільки житловий масив «Котовського», так званий «спальний район», з висотними багатоквартирними будинками і сучасною інфраструктурою, це і великий сектор старої приватної забудови (мікрорайони «Балтський», «Жеваховський», «Крива Балка», «Слобідка»), а також велика промислова зона: Куліндорівський, Куяльницький, Пересипський промислові вузли.

Саме цим і зумовлена значна нерівномірність розподілу зелених зон у цьому районі.

Площа району складає близько 32% площі міста де мешкає біля 33% населення. Площа приватної забудови складає біля 31,5% площі району.

Загальна чисельність дорослих дерев, що зростає на території Суворівського району м. Одеси складає біля 215 тис. одиниць. Разом на території району вони формують зелені зони площею 990 га., що складає 16% площі району. З них біля 765 га зелених зон (12,5% площі району) утворені насадженнями приватного сектору. Загалом співвідношення площі зелених насаджень до чисельності мешканців району складає 30,4 м²/особу з яких 23,5 м²/особу – зелені насадження приватного сектору.

Кількість насаджень загального користування, що зростає в Суворовському районі складає біля 18,5 тис. дорослих дерев. Вони формують зони загальною площею біля 155 га, що становить лише біля 2,5% площі району або 4,8 м²/особу, що мешкає на території району (це є найнижчим показником по місту). З урахуванням благоустрою прибудинкових територій

багатоквартирних будинків цей показник складає 5,2 м²/особу.

Ступінь озеленення району також нерівномірний та становить в різних розрахункових квадратах (250 м x 250 м) в залежності від щільності населення в середньому від 0,5 м² зеленої зони на одного мешканця, що мешкає в в цьому квадраті в житловому масиві «Котовського» (вздовж вулиці Дніпропетровська дорога) до 1500 м² на одного мешканця, що мешкає в квадраті промислової зони. Це зумовлено в першу чергу не стільки площами зелених зон, скільки нерівномірністю щільності населення. Якщо в багатоквартирних будинках вздовж вул. Дніпропетровська дорога щільність мешканців є найбільшою в м. Одесі, то оціночна кількість мешканців в розрахункових квадратах, що знаходяться в промисловій зоні складає декілька осіб. В цілому цей показник в значній частині багатоквартирної забудови житлового масиву «Котовський» в середньому складає від 5 до 7 м² на одну особу, в зоні приватної забудови с.Крижанівка – від 190 до 210 м² на одну особу.

Приморський район міста характеризується наявністю на його території значної площі зайнятої як щільною історичною забудовою в центрі міста, так і значними масивами зелених насаджень та великою кількістю зон загального користування. Площа району складає близько 12% площі міста де мешкає біля 28% населення. Площа приватної забудови в порівнянні з іншими районами міста незначна і складає біля 3,5% площі району.

Загальна чисельність дорослих дерев, що зростає на території Приморського району м. Одеси складає біля 180 тис. одиниць. Разом на території району вони формують зелені зони площею 590 га., що складає 26,5% площі району. З них лише біля 31 га зелених зон (1,4% площі району) утворені насадженнями приватного сектору. Загалом співвідношення площі зелених насаджень до чисельності мешканців району складає 21,4 м²/особу з яких 1,13м²/особу – зелені насадження приватного сектору.

Кількість насаджень загального користування, що зростає в Приморському районі складає біля 50,5 тис. дорослих дерев. Вони формують зони загальною площею біля 355 га, що становить більше 15,5% площі району

або майже 13 м²/особу, що мешкає на території району (це є найвищим показником по місту). З урахуванням благоустрою прибудинкових територій багатоквартирних будинків цей показник складає 15 м²/особу.

Ступінь озеленення району в цілому незначна та нерівномірна та становить в різних розрахункових квадратах (250 м x 250 м) в залежності від щільності мешканців в середньому від 3,5 м² зеленої зони на одного мешканця, що мешкає в в цьому квадраті в районі історичної забудови до 20 м² на одного мешканця, що мешкає в квадраті вздовж бульвару Французький.

Основні показники та результати аналізу зведені в таблиці 3.1-3.4.

Результати досліджень дають змогу зробити висновок, що забезпеченість потреб населення міста Одеси в зелених насадженнях здійснюється в першу чергу за рахунок зелених насаджень приватної забудови міста. Вбачається недостатність зелених зон саме загального користування насамперед в Маліновському, Київському та Суворовському районах.

Таблиця 3.1 - Дані, щодо площі зелених насаджень на території міста Одеси

Адміністративно-територіальний район	Площа зелених насаджень, га				Співвідношення площ зелених зон до площі міста (району), %			
	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші
Київський	990	800	110/120	70	27,5	22	3/3,25	2,25
Маліновський	900	485	205/225	190	13	7	3/3,3	2,7
Приморський	590	30	355/410	149	26,5	1,4	15,5/17,9	7,2
Суворовський	990	765	155/168	57	16	12,5	2,5/2,7	0,8
м. Одеса	3470	2080	825/923	466	18,4	11	4,4/4,9	2,5

Таблиця 3.2 - Дані, щодо співвідношень площі зелених насаджень на території міста Одеси до кількості мешканців міста

Адміністративно-територіальний район	Площа зелених насаджень, га				Співвідношення площ зелених зон до кількості мешканців місту (району), м ² /особу			
	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші
Київський	990	800	110/120	70	50,5	40,8	5,6/6,1	3,4
Приморський	590	31	355/410	149	21,5	1,1	13/15	5,4
Суворовський	990	765	155/168	57	30,4	23,5	4,8/5,2	1,8
Маліновський	900	485	205/225	190	27,7	14,9	6,3/6,9	5,8
м. Одеса	3470	2080	825/923	466	34,8	20,9	8,3/9,3	4,7

Таблиця 3.3 - Дані, щодо кількості дерев на території міста Одеси

Адміністративно-територіальний район	Кількість дерев, тис				Співвідношення кількості дерев до площі міста (району), от/ тис.м ²			
	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші
Київський	233	155	23/26,5	51,5	6,481	4,312	0,640/0,737	1,433
Приморський	182	6	50,5/58	118	8,176	0,270	2,269/2,606	5,301
Суворовський	215	153	18/22	40	3,534	2,515	0,296/0,362	0,657
Маліновський	257	97	26/28	132	3,689	1,392	0,373/0,402	1,895
м. Одеса	887	411	117,5/134,5	341,5	4,700	2,178	0,623/0,713	1,810

Таблиця 3.4 - Дані, щодо співвідношень кількості дерев на території міста Одеси до кількості мешканців міста

Адміністративно-територіальний район	Кількість дерев, тис				Співвідношення кількості дерев до чисельності мешканців місту (району), от/ тис.осіб			
	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші	Усього	Зелена зона приватної забудови	Загального користування/ з урахуванням прибудинкових територій	Інші
Київський	233	155	23/26,5	51,5	6,481	4,312	0,640/0,737	1,433
Приморський	182	6	50,5/58	118	8,176	0,270	2,269/2,606	5,301
Суворовський	215	153	18/22	40	3,534	2,515	0,296/0,362	0,657
Маліновський	257	97	26/28	132	3,689	1,392	0,373/0,402	1,895
м. Одеса	887	411	117,5/134,5	341,5	4,700	2,178	0,623/0,713	1,810

4 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ОЗЕЛЕНЕННЯ м. ОДЕСА

Проведені дослідження міста дозволили виявити основні недоліки зеленої зони міста.

Планувальна структура Одеси характеризується негативними особливостями, а саме:

- розчленованістю;
- хаотичністю розміщення функціональних зон міста, розміщенням промислових, транспортних і енергетичних підприємств в районах щільної житлової забудови;
- значними територіями промислових і транспортних підприємств та використання їх без дотримання санітарно-захисних розривів, без нормативного озеленення тощо;
- небезпечні схилі процеси, ризики зсувів та інших екзогенних процесів в зеленій смузі вздовж морського узбережжя;
- невідповідність нормативних вимог благоустрою і озеленення.

Недоліки власне системи озеленення наступні:

- «плямиста» структура зеленої зони;
- невизначеність видового та вікового складу рослин зелених насаджень в цілому по місту;
- відсутність реєстру «аварійних» і ушкоджених рослин, та, відповідно, відсутність систематизованого плану вирубки та заміни застарілих, ушкоджених і аварійних рослин;
- забудова зелених масивів житловими та соціальними спорудами;
- перенасичення парків доріжками і майданчиками з асфальтовим, бетонним чи іншим штучним покриттям;
- загибель рослин внаслідок дії солі для знищення криги в зимовий період, ушкодження і засолення міських ґрунтів.

Згідно із доповнення 1 «Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» усереднена вікова межа для листяних дерев становить:

- для тих що повільно зростають (каштан, платан, липа, ясен та ін.) – у парках і скверах – 90 років, а для тих що зростають на вулицях – 60 років;
- для тих що швидко зростають (акація, тополя, береза та ін.) – у парках і скверах - 70 років, на вулицях - 45 років.

Якщо врахувати, що основні насадження дерев у місті були створені в 60-ті, 70- ті роки минулого сторіччя, то, цілком імовірно, що вже в даний час необхідно щорічно видаляти до 10% дерев, що зростають на вулицях міста і до 3% дерев, що зростають на територіях парків і скверів, в той час, як обрізку, практично треба робити для 80 % посадок дерев і чагарників.

Із загальної кількості дерев та чагарників 40 % знаходяться в доброму стані. 50% – в задовільному, а 10 % – в незадовільному.

Як було показано в попередньому розділі, забезпеченість потреб населення міста Одеси в зелених насадженнях не є достатньою. Вбачається недостатність зелених зон саме загального користування насамперед в Маліновському, Київському та Суворовському районах.

Частково цю недостатність можна компенсувати за рахунок створення нових зелених зон та здійснення благоустрою вже існуючих.

Для досягнення нормативного показника в існуючих межах міста генеральним планом м. Одеси [3] було передбачено формування нових паркових зон загальною площею 1220 га, а саме:

- Хаджибейський ландшафтний парк – 310 га (в структурі якого виділені: дитячий парк (52,5га), зоологічний, виставковий та спортивний);
- Гідропарк „Куяльник” – 120га (парк заливних луків «Ветланд парк»);
- Система бульварів і скверів багатofункціонального центру „Пересип” – 55га;

- Парк „Жевахова гора” – 60 га (в структурі якого виділений історико-археологічний парк);
- Парк в районі „Аеропортовський” – 40 га;
- Система скверів центру „Одеса-Сіті” – 20 га;
- Парк по вул. Космонавтів – 40 га;
- Парк „Шкодова гора” – 40 га;
- Парк «Ювілейний» – ~200 га;
- Бульвари та сквери в інших громадських центрах – 80га;
- Міжквартальні сквери та бульвари в районах існуючої та нової житлової забудови – 300 га.

Провідна роль в організації нового озеленення відведена територіям, віддаленим від житлових масивів. Такими є запроєктована організація парку на полях зрошення – Хаджибейський ландшафтний парк (310 га), розширення лісопарків «Аеропортівський» і «Шкодова гора» (на 40 га кожен), створення парку на Жеваховій горі (60 га). Навряд чи настільки великі площі на околицях будуть затребувані.

Доречними і соціально значущими можуть стати парки на Черьомушках (40 га за вул. Інглезі – Парк в районі „Аеропортовський” та 40 га Парку по вул. Космонавтів), система скверів центру „Одеса-Сіті” – 20 га. Привабливим для туристів і жителів інших районів міста може стати ветланд-парк «Лузанівські ставки» (120 га), який планується створити за рахунок реабілітації екологічно неблагополучних земель [3].

У зоні спільних інтересів в периферійній частині міста, на зовнішній межі сформувати систему парків загальною площею 285 га.

- район с.Чорноморка (берегові схили) – 10 га;
- район вул. Жукова (10 поле) – 15 га;
- залізниця (платформа «Усатове») – 35 га;
- район південної частини с. Котовка –15 га;
- район с. Котовського (за його межами) – 25 га;

- район с.Крижанівки (за його межами) – 135 га (в тому числі частина території лісового масиву ландшафтного заказника місцевого значення «Лузанівський ліс»);

- район с.Корсунці (Хаджибейський парк) – 50 га.

Також слід зазначити, що за порушення вимог законодавства щодо утримання зелених насаджень у населених містах передбачено адміністративну відповідальність.

В КУпАП [9] тільки одна стаття передбачає відповідальність за пошкодження зелених насаджень, а саме ст. 153 «Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів». Цією статтею передбачається відповідальність за:

- знищення або пошкодження зелених насаджень окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення в населених пунктах;

- невжиття заходів щодо їх охорони;

- самовільне перенесення в інші місця під час забудови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення.

За ці порушення статтею передбачено відповідальність у вигляді накладання штрафу на громадян від 10 до 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 170 до 510грн) і на посадових осіб або фізичних осіб-підприємців - від 30 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 510 до 850 грн).

Ці штрафні санкції є заниженими порівняно із іншими статтями КУпАП.

Значною проблемою утримання зелених насаджень у м. Одеса є їх пошкодження і видалення під час виконання підготовчих і будівельних робіт на об'єктах. Згідно із «Порядком видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах» [10] видалення зелених насаджень має здійснюватися за рішенням виконавчого органу міської ради на підставі ордера. Для прийняття рішення, щодо можливості видалення зелених насаджень з

будівельного майданчику визначається стан зелених насаджень та їх відновлена вартість. При цьому слід відзначити, що згідно з методикою розрахунку, розмір відновної вартості зелених насаджень, які видаляються у зв'язку з будівництвом об'єктів, зменшується на суму, передбачену проектною документацією на озеленення території.

У випадках будівництва (нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту) житлових будинків, об'єктів інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури, благоустрою та інших об'єктів будівництва, що споруджуються за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету сплата відновної вартості зелених насаджень взагалі не проводиться [10].

Згідно із Методикою [11] відновна вартість зелених насаджень визначається з урахуванням витрат на їх створення та утримання до віку видалення, із застосуванням низки коефіцієнтів, що забезпечують диференціацію вартості залежно від розташування зелених насаджень у межах населеного пункту, їх якісного стану та інших показників.

Однак, вартість утримання зелених насаджень протягом року визначається на основі економічно обґрунтованих планових витрат на виконання робіт з їх річного утримання згідно з технологічними картами, але при цьому Методикою не передбачено механізму складання таких технологічних карт, що призводить до виникнення корупційного чинника з цього приводу та збільшення в разі розміру відновної вартості.

Крім того, існує необхідність проведення доволі ускладненого розрахунку економічно обґрунтованих планових витрат на виконання робіт з річного утримання зелених насаджень. Також вартість утримання дерев та кущів визначається залежно від їх віку. Методикою передбачено, що вік дерева або куща визначається комісією без урахування дворічного періоду приживлення та даних інвентаризації зелених насаджень у разі їх наявності.

Проте матеріали інвентаризації зелених насаджень для багатьох населених пунктів щорічно не оновлюються або відсутні, а фактичний вік

дерева або куща визначається методами, які потребують певних витрат часу, наявності спеціального обладнання та залучення фахівців відповідної кваліфікації.

Таким чином, фактичний вік дерева або куща за відсутності даних інвентаризації зелених насаджень і тим самим вартість утримання одиниці зелених насаджень протягом року визначити на практиці не видається можливим.

У зв'язку із вищезазначеним необхідно змінити підходи до визначення відновної вартості зелених насаджень у населених пунктах із використанням нових і спрощених механізмів та застосуванням меншої кількості параметрів і можливості залучення спеціалістів нижчої кваліфікації для проведення такого розрахунку.

На нашу думку, це можливо досягти шляхом установлення при визначенні відновної вартості зелених насаджень спрощених підходів, як і мають бути вартісною оцінкою робіт з їх утримання, що були здійснені за період від створення до моменту їх видалення або втрати. Також для забезпечення відповідності розмірів компенсаційної вартості утримання зелених насаджень інфляційним процесам в економіці необхідно в розрахунках компенсаційної вартості утримання дерев і кущів передбачити механізм застосування коефіцієнта індексації.

Крім того, стосовно державного контролю при протиправному пошкодженні чи знищенні зелених насаджень правопорушниками має виплачуватися компенсація шкоди за таксами обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 08 квітня 1999 р. № 559 [12].

Сплата такс передбачає заздалегідь установлені розміри збитків, завданих державі.

Відповідно до цієї постанови кратність розміру шкоди встановлюється за кожне дерево, кожний кущ, газон і квітник, як і знищені або пошкоджені до ступеня припинення або, відповідно, до ступеня неприпинення росту.

Такси компенсаційної вартості утримання кущів установлено за один дикоростучий кущ або за кожний кущ чагарнику, висадженого в огорожі та бордюрі, без урахування їх вікових та геометричних характеристик, за аналогічними показниками.

Отже, слід відзначити, що розмір штрафних санкцій адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері збереження зелених насаджень в населених пунктах в Україні значно нижче, ніж у розвинутих європейських країнах, враховуючи порівняння з розмірами середньої заробітної плати. Це не забезпечує дієвість таких штрафів, що мають запобігати правопорушенням у цій сфері.

Необхідно насамперед внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме у ст.153, щодо збільшення розміру штрафу.

Визначаючи відновну вартість на об'єктах благоустрою щодо зелених насаджень, необхідно розробити та затвердити нову методику, яка має базуватись на спрощених механізмах розрахунку компенсаційної вартості з "автоматичним" застосуванням індексу інфляції.

ВИСНОВКИ

Функції зелених насаджень, в залежності від розташування на території міста, є дуже різноманітними. Парки, сади, зелені смуги чи окремі дерева несуть різне функціональне навантаження. Визначаються такі основні функції зелених насаджень як: господарча, природоохоронна, рекреаційна, оздоровча, культурно-освітня, виховна, соціальна та науково-дослідна.

Для того щоб зелені насадження ефективно виконували всі функції їх треба підтримувати у належному стані. Підтримка зелених насаджень у належному стані може здійснюватися тільки при необхідному контролі за дотриманням гігієнічних вимог і норм озеленення території міста.

Аналіз інформації про наявність зелених насаджень в м.Одеса показав, що усього на території міста зростають біля 900 тис. дорослих дерев, що утворюють біля 3500 га зелених зон загального, обмеженого користування та спеціального призначення, що складає майже 18,5% усієї площі міста. Формування зелених зон міста Одеси є досить нерівномірним та в значній мірі залежить від щільності забудови як в історичному центрі, так і в районах сучасної забудови.

Найбільш вагомий внесок в формування зелених зон міста вносять розвинуті зелені зони розташовані в приватному секторі, які складаються з елементів благоустрою присадибних ділянок – як правило плодкових та декоративних дерев. Усього площа приватної забудови складає 27,5% території міста.

На території приватної забудови зростає біля 415 тис. дерев, що разом утворюють біля 59,5 % зелених зон міста загальною площею біля 2100 га.

Решта 40,5 % зелених зон міста (це зелені зони загального та обмеженого користування, зелені зони, сформовані насадженнями спеціального призначення) утворюється в основному в районах багатоповерхових забудов, промислових зон міста та в районах, вільних від забудов.

При цьому площа, що розташована під зеленими насадженнями зон загального користування складає 825 га (24% усіх зелених зон міста) на яких зростає біля 120 тис. дорослих дерев. До зон загального користування віднесено крім загальноміських парків, скверів, тощо ще й зони, що розташовані в житлових кварталах (прибудинкові сквери), до яких є необмежений доступ мешканців цих кварталів.

Співвідношення кількості зелених зон до кількості мешканців м. Одеси складає біля 35 м²/людину (в т.ч. 21 м²/на людину зелених зон приватних забудов) з яких зелених зон загального користування – 8,11 м²/людину.

Однією з особливостей містобудування м. Одеси є наявність значної кількості озелених пішохідних зон вздовж вулиць, провулків, бульварів. Особливо в центральній (історичній) частині міста ці зони є місцями відпочинку як мешканців місту, так і туристів. Це ствердження є справедливим і для зон забудов житлових масивів «Черемушки», «Гаїрово», тощо, що були зведені в другій половині 20-го сторіччя. Такі зони також можна віднести до категорії «зелені зони загального користування». З урахуванням цього площа під зеленими зонами загального користування в м. Одесі складає 920 га, що відповідає співвідношенню 9,3 м² на одного мешканця міста.

Райони міста озеленені нерівномірно, кожний з яких має свої особливості. Це зумовлено нерівномірною щільністю забудови, наявності зон зелених насаджень спеціального призначення, наявності приватного сектору, тощо.

Результати досліджень дають змогу зробити висновок, що забезпеченість потреб населення міста Одеси в зелених насадженнях здійснюється в першу чергу за рахунок зелених насаджень приватної забудови міста. Вбачається недостатність зелених зон саме загального користування насамперед в Малиновському, Київському та Суворовському районах.

Частково цю недостатність можна компенсувати за рахунок створення

нових зелених зон та здійснення благоустрою вже існуючих.

Ще однією проблемою утримання зелених насаджень м.Одеса є їх вік.

Згідно із доповнення 1 «Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» усереднена вікова межа для листяних дерев становить:

- для тих що повільно зростають (каштан, платан, липа, ясен та ін.) – у парках і скверах – 90 років, а для тих що зростають на вулицях – 60 років;
- для тих що швидко зростають (акація, тополя, береза та ін.) – у парках і скверах - 70 років, на вулицях - 45 років.

Якщо врахувати, що основні насадження дерев у місті були створені в 60-ті, 70- ті роки минулого сторіччя, то, цілком імовірно, що вже в даний час необхідно щорічно видаляти до 10% дерев, що зростають на вулицях міста і до 3% дерев, що зростають на територіях парків і скверів, в той час, як обрізку, практично треба робити для 80 % посадок дерев і чагарників.

Із загальної кількості дерев та чагарників 40 % знаходяться в доброму стані, 50% – в задовільному, а 10 % – в незадовільному.

Значною проблемою утримання зелених насаджень у м. Одеса є їх пошкодження і видалення під час виконання підготовчих і будівельних робіт на об'єктах. Згідно із [10] видалення зелених насаджень має здійснюватися за рішенням виконавчого органу міської ради на підставі ордеру. Для прийняття рішення, щодо можливості видалення зелених насаджень з будівельного майданчику визначається стан зелених насаджень та їх відновлена вартість. При цьому слід відзначити, що згідно з методикою розрахунку, розмір відновної вартості зелених насаджень, які видаляються у зв'язку з будівництвом об'єктів, зменшується на суму, передбачену проектною документацією на озеленення території.

У випадках будівництва (нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту) житлових будинків, об'єктів інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури, благоустрою та інших об'єктів будівництва, що споруджуються за рахунок коштів державного чи місцевого

бюджету сплата відновної вартості зелених насаджень взагалі не проводиться.

Також слід зазначити, що за порушення вимог законодавства щодо утримання зелених насаджень у населених містах передбачено адміністративну відповідальність.

В КУпАП тільки одна стаття передбачає відповідальність за пошкодження зелених насаджень, а саме ст. 153 «Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів». Цією статтею передбачається відповідальність за: - знищення або пошкодження зелених насаджень окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення в населених пунктах; невжиття заходів щодо їх охорони; самовільне перенесення в інші місця під час забудови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення.

За ці порушення статтею передбачено відповідальність у вигляді накладання штрафу на громадян від 10 до 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 170 до 510грн) і на посадових осіб або фізичних осіб-підприємців - від 30 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 510 до 850грн).

Ці штрафні санкції є заниженими порівняно із іншими статтями КУпАП.

Необхідно насамперед внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме у ст.153, щодо збільшення розміру штрафу.

Визначаючи відновну вартість на об'єктах благоустрою щодо зелених насаджень, необхідно розробити та затвердити нову методику, яка має базуватись на спрощених механізмах розрахунку компенсаційної вартості з "автоматичним" застосуванням індексу інфляції.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України: Наказ Мінбуду України від 10 квітня 2006 року №105. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06>. (дата звернення - 30.04.2021р.)
2. Правила благоустрою території міста Одеси : Рішення Одеської міської ради від 23 грудня 2011 року №1631- VI. URL: <https://www.omr.gov.ua/ru/acts/council/38553>. (дата звернення 30.04 2021р.)
3. Генеральний план міста Одеси. URL: <https://omr.gov.ua/ua/city/departments/uag/generalniy-plan-g-odessi>. (дата звернення 5.05.2021р.)
4. Шолок І.В. Порівняльний аналіз озеленення великих міст України та Європи. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна № 1140. Серія «Екологія». вип. 11, 2014. С. 42 - 49.
5. Ерохина В.И. Жеребцова Г.П., Вольфтруб Т.И. Озеленение населенных мест: Справочник. Москва: Стройиздат, 1987. 480с.
6. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення, розташованих у Одеській області станом на 01.01.2020 року. URL:<https://ecology.odessa.gov.ua/perelk-teritorj-ta-obktv-prirodno-zapovdnoho-fondu>.(дата звернення 6.05.2021р.).
7. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року: Рішення Одеської міської ради від 07 грудня 2016 року № 1321-VII. URL: <https://omr.gov.ua/ru/acts/council/91050>. (дата звернення 10.05.2021р.).
8. Жданюк І.В., Васютинська К.А. Проблеми формування зон зелених насаджень м. Одеси в умовах урбогенного середовища // Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції 30 вересня – 2 жовтня 2015 р. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. С. 106.
9. Про адміністративні правопорушення: Кодекс України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (дата звернення 15.05.2021р.).
10. Порядок видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених

пунктах : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2006р №1045. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-06>. (дата звернення 16.05.2021р.).

11. Методика визначення відновної вартості зелених насаджень. Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства від 12 травня 2009 року №127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0549-09>. (дата звернення 16.05.2021р.).

12. Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів. Постанова Кабінету Міністрів України від 08 квітня 1999 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-99-п>. (дата звернення 16.05.2021р.).

13. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92**: Наказ Держкоммістобудування від 17 квітня 1992р. №44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0044481-92>. (дата звернення 6.05.2021р.)